

Emma Catherine Rodriguez Krogstad

Hjemme i byen

**En undersøkelse om sentral- og vestafrikanske
innvandreres forestillinger om byen**

Masteroppgave

*Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi
Universitetet i Oslo*

En stor takk til Jørgen Carling og Per Gunnar Røe for hjelp til å gjennomføre oppgaven. Takk også til samboer, barn, foreldre og venninner.

Kapittel 1	5
Innledning.....	5
Urbanisering, migrasjon og stedstilhørighet	5
Flytting blant flyktninger/innvandrere i Norge	7
En konstruktivistisk tilnærming	7
Problemstillinger	8
Kort beskrivelse av oppgaven	9
Kapittel 2	10
Teori	10
Stedsbegrepet	10
<i>Den reduserte betydningen av sted</i>	10
<i>Det "bundne" stedet og betydningen av det lokale</i>	12
<i>Det lokale og det transnasjonale som gjensidig konstituerende</i>	13
Stedsmyter.....	14
<i>Konstruksjonisme</i>	14
<i>Stedsmyter og sosial romliggjøring</i>	15
<i>Relasjonelle myter</i>	16
<i>Betydningen av identitet</i>	17
Myter om urbanitet.....	18
<i>Noen klargjøringer</i>	19
<i>Mangfold i sentrum</i>	19
<i>Urbanitet som symbol for individualisme og anonymitet</i>	20
<i>Urbanitet som symbol for det kosmopolitiske</i>	21
Kapittel 3	25
Metode.....	25
Om kvalitativ metode	25
<i>Kvalitativt forskningsintervju</i>	26
<i>Vitenskapelige hensyn</i>	27
<i>Etiske hensyn</i>	28
Produksjon av data	28
<i>Forhåndsavgrensning av informantgruppen</i>	28
<i>Rekruttering av informanter</i>	29
<i>Det endelige utvalget</i>	31
<i>Gjennomføringen av intervjuene</i>	32
Bearbeidelse av datamaterialet.....	34
<i>Analysen</i>	35
<i>Ulike problemer knyttet til tolkning</i>	37
Oppsummering	39
Kapittel 4	40
Informantenes oppfatninger av byen.....	40
Byen som arbeidsmarked	40
Den kosmopolitiske byen	42
<i>Beskrivelser av kosmopolis</i>	43
<i>Hvorfor oppfattes kosmopolis som noe urbant?</i>	44
<i>Kritiske tanker til ideen om kosmopolis</i>	47
<i>Kosmopolis gjennom sosial romliggjøring – fra fantasi til virkelighet</i>	51
Den anonyme og den individualistiske byen.....	52
<i>Ønsket om ikke å skille seg ut</i>	52
<i>Anonymitetens positive og negative sider</i>	54
<i>Skillet mellom generelle og konkrete beskrivelser</i>	57

Oppsummering	59
Kapittel 5	60
Hvorfor informantene oppfatter byen slik de gjør	60
Betydningen av kultur, bakgrunn og identitet	60
<i>Flyktning- og innvandrerbakgrunnens betydning</i>	61
<i>Betydningen av "oss og de andre"</i>	63
<i>Kulturens betydning for mindre vektlegging av individualisme</i>	66
<i>Identitetens betydning for ønsket om anonymitet</i>	68
Betydningen av motsetningsforholdet mellom bygd og by	68
Oppsummering	70
Kapittel 6	72
Informantenes forhold til det lokale og det transnasjonale	72
Betydningen av det lokale	72
Betydningen av det transnasjonale	74
Forholdet mellom det lokale og det transnasjonale på sikt	76
Oppsummering	78
Kapittel 7	79
Konklusjon	79
Bildenes form, innhold og tilblivelse	80
Betydningen av nærmiljø og transnasjonale relasjoner	83
Politiske refleksjoner	84
Litteratur	87
Vedlegg 1	89
Vedlegg 2	92

Kapittel 1

Innledning

Innvandrerens bosettingsmønster og hva som styrer deres flyttebeslutninger, er et tema som ofte kommer opp i forbindelse med diskusjoner rundt integrering. Diskusjonen knyttes gjerne til dimensjonen by/land, og til hvilke forutsetninger de ulike stedskategoriene gir for integrering av innvandrere. Som et bidrag til dette feltet har denne oppgaven som mål å utdype forståelsen av hvilke bilder innvandrere har av Oslo og urbanitet generelt, og hvordan de relaterer seg til sted og nærmiljø. En annen grunn til at det er interessant å se nærmere på hvordan innvandrere oppfatter byen, er at de som utenforstående kan forholde seg mer åpent til bygd og by i Norge enn det nordmenn kan. I dette perspektivet er oppgaven også et bidrag til kunnskap rundt urbaniseringsprosesser generelt.

Urbanisering, migrasjon og stedstilhørighet

Mennesker som av en eller annen grunn ønsker å endre sin livssituasjon, kan ofte se det som en løsning å forflytte seg, enten det er innenfor et mindre geografisk område eller på tvers av kontinenter. Vi trekkes gjerne mot steder som har kvaliteter som vi søker etter. Ofte handler dette om et sted der noe skjer, og derfor kan byen være attraktiv. Migrasjon er et allmennmenneskelig fenomen, og urbanisering en generell tendens i menneskeskapt samfunn.

I utviklingsland har urbaniseringen gjerne sammenheng med fattigdom. Det kan være vanskelig å få dekket helt grunnleggende behov på landsbygda, og ofte mangler både infrastruktur og sosiale tjenester. I en slik situasjon er det ikke unaturlig å søke til byen i håp om å finne jobb, bolig og andre goder som måtte finnes der.

I Norge er imidlertid bildet annerledes. Her kan flyttestrømmen til byen på mange måter knyttes opp mot velstandsutviklingen, fordi byen har mer å tilby for den som vil utnytte sitt potensial fullt ut. Byen kan oppvise et større mangfold, og langt flere muligheter ligger åpne, både når det gjelder utdanning, jobbtilbud, tjenester og kulturelle aktiviteter. Utviklingen mot en stadig større befolkningsskonsentrasjon i Norge har ikke stanset opp, til tross for politiske mål om å bevare bosettingsmønstrene ute i distriktene. Det er derfor dem som mener at urbaniseringen er en uunngåelig prosess.

I økende grad bosetter migranter fra andre land, regioner og verdensdeler seg i de større byene. Befolkningen i storbyene er dermed sammensatt av stadig flere forskjellige folkegrupper, med ulik kultur og ulik etnisk bakgrunn. Dette er en del av den pågående sosiale globaliseringen, som er et resultat av bedre kommunikasjoner og økt mobilitet og migrasjon generelt. Sosial globalisering innebærer også økt kontakt på tvers av landegrensene, noe som har skapt mange ulike former for transnasjonale aktiviteter og nettverk. For mange innvandrere kan slike nettverk være viktige, både økonomisk og sosialt. Fokuset på transnasjonale tilknytninger har fremmet diskusjonen om stedstilhørighet i den "postmoderne" verden, og spørsmålet har vært stilt i hvilken grad den lokale konteksten har fått redusert betydning i utformingen av kultur og identitet.

Som et resultat av økt flyt av varer, tjenester, mennesker og ideer ser man også at byene blir stadig mer homogene seg imellom, og de konkurrerer dessuten i stadig større grad med hverandre om de samme typer virksomheter og mennesker. På den måten har byene blitt sentre for utvikling av nye kulturer og identitetsformer. I forlengelsen av dette tenker man seg at det utvikles en egen global bykultur som er mindre knyttet til nasjonalstaten og lokalsamfunnene, og et felles kulturelt og politisk ståsted for folk som bor i byer, der urbanitet er en fellesnevner. Forskjellen mellom by og land ved politiske valg er bare ett eksempel på dette. Valgresultatene i byene er ikke direkte sammenlignbare med resultatene fra landsbygda, og dette er en generell tendens verden over. I dette perspektivet betraktes urbanitet som en egen kultur og identitet, på tvers av landegrensene.

Disse betraktningene er gjerne knyttet til verdensbyer som New York og London. Norge har en relativ kort fartstid som innvandererland, og samtidig er det ikke så veldig lenge siden at landet hovedsakelig var et bondesamfunn. Oslo kan heller ikke betraktes som en storby på lik linje med verdensbyene. Byen har

likevel gått igjennom store forandringer de siste tjue årene, både når det gjelder utvikling av bykulturen, der blant annet café-latte-kulturen har stått sentralt, og når det gjelder befolkningens sammensetning, der stadig nye folkegrupper fra ulike kulturer er kommet til. Dette gjør at betraktninger rundt transnasjonalisme og utviklingen av en global bykultur også kan ha gyldighet for Norge.

Flytting blant flyktninger/innvandrere i Norge

Flyktninger i Norge flytter mye, og flyttestrømmen er størst til Oslo (SSB 2007). Hvert år inngår Integrerings- og mangfoldsdirektoratet rammeavtaler med norske kommuner om bosetting av et visst antall flyktninger. I dette arbeidet har rask og god bosetting vært et mål. "God bosetting" betyr i denne sammenheng blant annet tilgang på utdanning og jobb, og muligheter for kontakt med personer fra samme land. Videre integrering med lokalsamfunnet har også vært et mål. Så lenge disse kriteriene er oppfylt, skal det i prinsippet være like bra for flyktninger å bo i Finnmark som i Oslo. Nå viser det seg at det er en høy grad av sekundærflytting blant flyktninger, noe som kan være en indikasjon på at god bosetting ikke alltid finner sted. En del av arbeidet med å oppnå dette bør derfor gå ut på å skape økt forståelse av hva det er som styrer flyktningers bostedsvalg.

Statistisk sentralbyrå viser til ulike flyttestrømmer og kobler disse opp mot variabler som landbakgrunn, kjønn, alder og sivilstand. På bakgrunn av dette blir det påpekt at familie, sosialt nettverk, økonomiske faktorer, samt ulik sosialpolitisk praksis i kommunene, har betydning. Dette er interessante og viktige funn i arbeidet med å utdype forståelsen av flyktningers romlige opptreden, men det er konklusjoner trukket ut fra et statistisk materiale. De sier derfor ikke noe om flyktingenes egne forventninger og forestillinger om sted, og hvor tungt de veier i en beslutning om å flytte. For å øke forståelsen ytterligere kan det derfor være nyttig å utfylle disse funnene med en kvalitativ undersøkelse basert på dybdeintervjuer med flyktingene selv.

En konstruktivistisk tilnærming

Byens kulturelle mangfold innebærer at den sannsynligvis oppleves på ulikt vis, alt etter den enkeltes erfaringer, sosiokulturelle bakgrunn og forutsetninger.

Beskrivelser av urbanitet og av byen vil derfor variere fra person til person. Samtidig vil folk innen samme sosiokulturelle gruppe ofte kunne dele de samme oppfatninger fordi de gjerne opererer innen de samme forståelsesrammer. I undersøkelsen har jeg derfor lagt vekt på både intersubjektive og subjektive stedsforståelser.

Med dette utgangspunktet har jeg en konstruktivistisk tilnærming, der utvikling av kunnskap ikke ligger i å finne gitte sannheter, men hva som er sant for hvem, og hvorfor. I følge konstruktivismen skapes det gyldig kunnskap gjennom informantenes beskrivelser i intervjusituasjonen der og da. Dette ståstedet kan modifieres noe ved å ta hensyn til at det finnes en verden utenfor intervjusituasjonen, i tillegg til den som beskrives av forskeren (Thagaard 2003). Selv om jeg i denne oppgaven i stor grad heller mot et konstruktivistisk ståsted, slutter jeg meg samtidig til Thagaard når hun velger å vektlegge at det også finnes en materiell verden utenfor informantenes bevissthet, og at informantenes beskrivelser også bør sees som gjenfortellinger og ikke bare noe som er konstruert i øyeblikket.

Problemstillinger

Jeg har valgt å la undersøkelsen omfatte en gruppe innvandrere fra Sentral- og Vest-Afrika. Det er gjort lite forskning på denne gruppen, som utgjør en relativt liten andel av innvandrerne i Norge. Nettopp derfor tror jeg at kunnskap om deres bildekonstruksjoner kan bidra til ytterligere forståelse av innvandreres bilder av byen. Med dette som utgangspunkt stiller jeg disse tre spørsmålene:

1. *Hvilke forestillinger har informantene om by og urbanitet?* Selv om bakgrunnen for problemstillingen til dels er å forklare flyttemønstre, er selve spørsmålet knyttet til hvordan informantene oppfatter byen, ikke direkte til hvorfor de flytter. Undersøkelsen tar ikke sikte på å systematisere såkalte "push og pull"-faktorer, slik som i klassisk flyteteor, men å beskrive *bilder* av by og urbanitet. Selv om utgangspunktet er by og urbanitet generelt, er fokuset på Oslo.
2. *Hvorfor oppfatter informantene byen slik som de gjør?* Undersøkelsen er kvalitativ, slik at hver enkelt historie har betydning for å svare på hvordan

informantene oppfatter byen. Målet er imidlertid også å identifisere eventuelle forestillinger som kan knyttes til disse innvandrerne som en gruppe, slik at intersubjektiviteten står sentralt. Derfor er det et mål å trekke tråder mellom egenskaper/fellestrekk hos informantene og de bildene/forestillingene som beskrives i denne gruppen.

3. *Hvilken betydning har nærmiljøet for informantenes sosiale liv? Hvor mye betyr den lokale tilknytningen, og mye betyr den transnasjonale? Spørsmålene springer ut fra det økte fokuset på betydningen av innvandreres nettverk og sosiale kapital, og av tilnærminger til dette som et urbant fenomen. Sosiale nettverk og innvandreres evne til å produsere, reprodusere og benytte seg av disse nettverkene må sees både som en ressurs, og som et mål i seg selv. De bør også inngå i forklaringer på hvem som flytter hvor, og hvorfor (Agergaard 2001).*

Kort beskrivelse av oppgaven

Den teoretiske rammen rundt undersøkelsen er gitt i kapittel 2. Jeg tar utgangspunkt i ulike perspektiver på stedsbegrepet, kommer inn på hvordan stedsmyter konstrueres og presenterer til slutt tre sentrale myter. I kapittel 3 redegjør jeg for metodevalg og hvilke vurderinger og hensyn jeg har lagt til grunn i arbeidet. Analysen er presentert i kapittel 4 (Informantenes oppfatninger av byen), kapittel 5 (Hvorfor informantene oppfatter byen slik de gjør) og kapittel 6 (Informantenes forhold til det lokale og det transnasjonale). Konklusjonen kommer i kapittel 7, der jeg sammenfatter og kommenterer hovedfunnene i undersøkelsen.

Kapittel 2

Teori

Først i dette kapitlet vil jeg presentere ulike perspektiver på stedsbegrepet. Her tar jeg først og fremst utgangspunkt i stedets betydning for sosiale relasjoner og hverdagsliv. Denne delen er relevant for problemstilling nr. 3. Deretter vil jeg drøfte hvordan forståelser og opplevelser av sted oppstår mellom individer i en gruppe, og hvordan det konstrueres stedsmyter. Denne delen er relevant for problemstilling nr. 2. Til slutt tar jeg for meg ulike stedsmyter om bylivet med utgangspunkt i begrepet urbanitet, og dette knytter seg til problemstilling nr. 1.

Stedsbegrepet

Her vil jeg redegjøre for to ulike stedsforståelser. Først vil jeg ta for meg en tilnærming som bygger på at stedet, forstått som et geografisk avgrenset område, har fått mindre betydning som et resultat av utviklingen innen kommunikasjons- og informasjonsteknologien. Deretter vil jeg gå inn på perspektiver som vektlegger at geografisk nærhet har betydning, og at stedsbegrepet, forstått som noe bundet og avgrenset, fortsatt har stor verdi. Til slutt vil jeg vise hvordan disse tilnærmingene kan utfylle hverandre ved å ta utgangspunkt i det relasjonelle stedsbegrepet.

Den reduserte betydningen av sted

Gjennom begreper som "deterritorialisation" (Giddens 2001) og "the end of place" (Ohmae 2001) har det vært lagt vekt på at sosiale relasjoner ikke lenger er basert utelukkende på direkte kontakt, men i økende grad er løftet ut av den lokale konteksten. Disse synspunktene inngår i en videre diskusjon om globalisering og

knytter seg til det faktum at verden er blitt mer komprimert som et resultat av utviklingen innen kommunikasjons- og informasjonsteknologi. I stedet for å se stedet som noe bundet og avgrenset, har det vært understreket at det i større grad må sees som en del av en større helhet.

Én konsekvens av dette har vært at stedet i seg selv har fått mindre betydning i en analyse av romlig opptreden. I stedet har det vært økt fokus på ulike former for nettverk som vedlikeholdes på tvers av geografiske områder og grenser. Ettersom mennesker innenfor et geografisk avgrenset område tar del i ulike nettverk, har stedet tilsvarende mange funksjoner og betydninger og kan derfor ikke tillegges noen klart definert mening (Massey 1993). En videreføring av denne tanken er at identitet i mindre grad er knyttet til et sted, enn til det nettverket man tar del i. Én måte å beskrive dette på har vært gjennom skillet mellom sted og rom. Sted har vært å forstå som et fast og bundet, fysisk avgrenset område, mens rom har vært en betegnelse på dimensjoner der ulike former for relasjoner utspiller seg. Satt på spissen vil man ut fra teorier om stedsløsheten kunne hevde at deler av livene våre utspiller seg i rom som i prinsippet kunne vært hvilket sted som helst, så lenge vi er koblet opp mot de nettverkene som er nødvendige for oss.

Dette perspektivet kan være relevant i forhold til innvandreres transnasjonale nettverk. I vid forstand kan transnasjonalisme, ifølge Vertovec (1999), forstås som ulike former for tilknytning mellom mennesker og institusjoner på tvers av landegrenser. Han fremhever videre at disse båndene kan beskrives som sosiale, økonomiske, kulturelle og politiske. Transnasjonalisme kan også forstås slik at det eksisterer en felles identitet blant innvandrere som deltar i ulike former for nettverk.

Nettverkens forankring er ikke å finne på stedene der innvandrerne befinner seg, men i selve nettverket. Kommunikasjonsteknologien knytter nettverkene sammen på en måte som gjør dem mer effektive og mer intense. Ut fra dette vil det være mulig å hevde at det lokale, eller det konkrete stedet, har mindre å si når det gjelder å skape og opprettholde sosiale relasjoner, og at det sosiale derfor ikke veier særlig tungt i valg av bosted. Dette ville i tilfelle gjelde for innvandrere som deltar i et nettverk av transnasjonal karakter (men da argumenterer jeg ut fra en tanke om at fysisk geografisk nærhet har like mye å si som annen type kontakt).

Transnasjonalisme knyttes ofte til byene. Transnasjonale aktører er ifølge (2001) materielt knyttet til byene fordi det er der de har sine sosio-økonomiske bånd og sitt kulturelle nettverk. Eksempelvis er det slik at de fleste innvandrere arbeider i en by, og det uformelle arbeidsmarkedet, som i enkelte tilfeller er fundert på transnasjonale relasjoner, utgjør en betydelig del av denne sysselsettingen. Kanalene for pengeoverføringer til hjemlandet er også lokalisert i byene. Smith sier derfor at man kan snakke om en transnasjonal urbanisme fordi byer fungerer som samlepunkter for ulike former for transnasjonal aktivitet.

I tillegg til å forstå transnasjonalisme som sosial morfologi, slik som Smith beskriver det, referer begrepet også til en felles bevissthet blant dem som deltar i nettverkene (Vertovec 1999). Transnasjonale gjennomstrømninger kan gi en forståelse av sted som noe åpent, og identitet kan knyttes opp mot nettverk fremfor sted. For innvandreres vedkommende er det et poeng at denne identiteten ikke nødvendigvis er direkte knyttet til det sted som er hjemlandet, men bygger på det multilokale i seg selv. Ut fra dette kan transnasjonal urbanisme forstås som et felleskap som ikke er knyttet til et spesielt sted, men som likevel har sine møtepunkter i byene. Bevisstheten om det multilokale stimulerer ønsket om å knytte seg selv til andre, både "her" og "der", som har de samme røttene og den samme erfaringsbakgrunn som en selv (Vertovec 1999). Smith og Vertovec viser her at transnasjonalisme både har en konkret og en mental dimensjon.

Det "bundne" stedet og betydningen av det lokale

Selv om stedsforståelsen som er beskrevet over, har vist seg fruktbar i det nye globaliseringsparadigmet, er det også understreket i litteraturen at sted og grenser fortsatt har betydning. Jeg vil derfor gå nærmere inn på to forhold som fremhever betydningen av det lokale, og se dette i sammenheng med flyktingenes spesielle situasjon.

Ett forhold er at det for folk flest er hverdagen som er viktigst, og den utspiller seg lokalt, ettersom jobb, hjem, rekreasjonssted, venner og familie vanligvis befinner seg innenfor et relativt lite område. Hendelser i dagliglivet er for de fleste knyttet til nærområdet (Pratt 1998). Begrepene "hverdag" og "dagligliv" er imidlertid ikke så entydige. For en innvandrer fra et ikke-vestlig land vil tilgangen til Internett og nye fjernsynskanaler gjøre det mulig å opprettholde

nær kontakt med hjemlandet, eller med personer med samme landbakgrunn som bor i andre land. Det er derfor ikke utenkelig at bruken av dette "rommet" kan ha større betydning for innvandrernes hverdag, enn hendelser som utspiller seg i nærmiljøet. En annen innvending mot hverdagsperspektivet er at det tas for gitt at det er hverdagen som har størst betydning for folk flest. Trivsel i hverdagen er sikkert av betydning for de fleste, men i manges liv er fokuset knyttet opp mot større hendelser. Dette kan spesielt være tilfellet for flyktninger, der savnet av familien og et ønske om å komme tilbake til hjemlandet kan skygge over hverdagslige trivialiteter.

Et annet forhold er at sosiale nettverk representerer en større ressurs i form av sosial kapital dersom de bygger på direkte kontakt gjennom såkalte "face-to-face"-relasjoner. I økonomisk geografi er det en vanlig oppfatning at aktører innen samme felt vil ha en tendens til å lokalisere seg i nærheten av hverandre. Klyngeteorien fremhever at den nære kontakten gir fordeler, for eksempel i form av tillit og sparte transaksjonskostnader. I denne sammenhengen blir derfor det lokale av stor betydning. Økonomisk aktivitet er en viktig dimensjon ved innvandrernes nettverksbygging fordi de ofte er konsentrert innenfor samme nisje. Selv om dette medfører konkurranse dem i mellom, vil de også dra fordeler av å kunne ta del i et videre nettverk, blant annet når det gjelder å skaffe seg jobb. I et klyngeteoretisk perspektiv vil geografisk nærhet lettere gi slike fordeler.

Det lokale og det transnasjonale som gjensidig konstituerende

Vi har nå sett på to ulike tilnærminger til stedsbegrepet. På den ene siden en tilnærming der en legger vekt på å sette stedet inn i en større sammenheng, og at alt må forstås ut fra elementer i bevegelse. En forlengelse av denne tanken har vært at stedet i seg selv har fått mindre verdi som begrep. På den andre siden har vi den tilnærmingen som etablerer stedet med basis i lokalsamfunnet. Vi har også sett at begge tilnærmingene kan være fruktbare – den ene ved å rette søkelyset mot innvandrernes nettverksrelasjoner, og den andre ved å belyse ulike dimensjoner ved stedsbundethet.

Disse tilnærmingene blir ofte satt opp mot hverandre, gjerne knyttet til diskusjonen mellom antiglobalister som ser det lokale som et våpen i kampen mot globale gjennomstrømninger, og globalister som vektlegger det potensialet som

ligger i koblingen opp mot det globale. Mobilitetsparadigmet og (det lokale) stedsparadigmet behøver likevel ikke forstås som konkurrerende. Dette bidrar til stereotypifisering og homogenifisering av stedsmodeller (Simonsen 2005). For å etablere en komplementær forståelse som rommer begge tilnærminger, bør det hele tiden vektlegges at det lokale, nasjonale og transnasjonale er gjensidig konstituerende (Morley 2000, Smith 2001). Hvordan dette skjer, vil variere fra sted til sted, og enkelte steder vil ha en høyere grad av kobling opp mot det globale enn andre. Graden av forankring er en egenskap ved steder som gjør dem unike. Manglende forankring kan derfor, paradoksalt nok, være stedsbundet.

Når vi skal finne ut hvordan flyktninger i Norge oppfatter byliv og urbanitet, er det relevant å se på hvordan koblingen mellom det lokale og det globale virker inn på konstitueringen av sosiale relasjoner. Spørsmålet er altså ikke bare om flyktningene er orientert mot det lokalt forankrede *eller* mot det globale, men om betydningen av det lokalt forankrede som *koblingspunkt* opp mot det globale. I hvilken grad fungerer byen som koblingspunkt opp mot transnasjonale nettverk, og hvordan virker dette inn på konstituering av det sosiale liv blant informantene? Hvordan spiller disse faktorene inn på utvalgets oppfatninger av urbanitet?

Stedsmyter

For å finne ut hvordan flyktningene konstituerer byliv og urbanitet, kommer jeg til å ta utgangspunkt i hva slags bilder og forestillinger de har som individer, og som gruppe. Med utgangspunkt i begrepet *stedsmyte* vil jeg i det følgende redegjøre for hvordan slike forestillinger dannes, og hvilken effekt de kan ha. Men først vil jeg vise hvilken plass denne tilnærmingen har i en vitenskapsteoretisk sammenheng.

Konstruksjonisme

Konstruksjonismen vektlegger at alt rundt oss er skapt og virkeliggjort ut fra hvordan vi mennesker oppfatter verden. Ut fra denne tanken er sted noe subjektivt. Som en naturlig følge er man blitt opptatt av hvordan stedsbilder konstrueres og varierer mellom ulike grupper, og man snakker om en intersubjektiv forståelse av

sted. Perspektivet knyttes gjerne opp mot en postmodernistisk tanke om at det ikke eksisterer noen objektiv sannhet, fordi grupper og individer oppfatter og opplever verden rundt seg på forskjellig måte. I dette perspektivet ser man ikke stedet ut fra dets fysiske egenskaper, og man forsøker heller ikke å konstituere hvilke praksiser og relasjoner som finner sted der. Det sentrale i konstruksjonismen er utelukkende hvordan stedet eksisterer i menneskers bevissthet.

Sted bør ifølge Soja (2000) forstås ut fra tre dimensjoner: gjennom konstruksjonismen, gjennom empiriske og kartleggbare fenomen og gjennom ulike praksiser og sosiale relasjoner. Diskusjonen om forankring og nettverk i avsnittet om stedsbegrepet kan sies å ta utgangspunkt i denne siste dimensjonen. I spørsmålet om *flyktingenes* oppfatninger av sosiale relasjoner (og andre sider ved bylivet), vil imidlertid ståstedet være konstruksjonistisk. Mens diskusjonen rundt stedsbegrepet handler om byens ikke-fysiske strukturer, vil diskusjonen om flyktingenes oppfatninger derimot dreie seg om *forestillinger* rundt hva bylivet innebærer. I dette perspektivet er ikke byen en gitt størrelse, men blir tillagt betydning ut fra hvordan flyktingene oppfatter den.

Selv om tilnærmingen i denne oppgaven først og fremst vil være konstruksjonistisk, legges det altså ikke til grunn at immaterielle og materielle strukturer ikke eksisterer. Forståelse for ulike konseptualiseringer av sted kan ikke holdes atskilt fra hvordan folk faktisk lever livet sitt (Shields 1991). Disse to dimensjonene kan tydeliggjøres i skillet mellom de flyktinger som ønsker å flytte, og de som allerede har flyttet og fått et forhold til urbanitet gjennom levd liv.

Stedsmyter og sosial romliggjøring

Konstruksjonismen er opptatt av kollektive forestillinger, og slike forestillinger kan komme til uttrykk gjennom *myter*. Ordet forbindes gjerne med usanne, oppdiktete vandrehistorier og kan derfor i første omgang virke malplassert og misvisende. Mytebegrepet må imidlertid her forstås på en annen måte. Short beskriver myter som (re)presentasjoner av virkeligheten, som eksisterer på tvers av tid og rom, og som er mye brukt og reproduisert. Myter er mentale konstruksjoner, som inneholder antakelser (beliefs), verdier og informasjon. De spiller en fundamental rolle for hvordan samfunn oppfatter sine omgivelser (Short 1991). Jeg vil i det følgende bruke uttrykket *stedsmyter* om kollektive forestillinger om sted.

Mennesker innen en sosial gruppe vil ofte operere innenfor de samme forståelsesrammene på flere områder. Derfor dannes det spesifikke myter innen spesifikke grupper, og disse mytene påvirker denne gruppens holdninger til steder. Det viktige spørsmålet er ikke om det er sant, men hvem sin sannhet det er (Short 1991). Stedsmyter vil med tiden bli oppfattet som virkelige, og blir dermed den representasjonen folk forholder seg til når det gjelder disse bestemte stedene. I neste omgang vil dette påvirke folks praksiser. Ofte kan man få inntrykk av at de som har flyttet til byen i voksen alder, er de som tillegger seg de mest urbane vanene og blir mest "hippe". Den urbane livsstilen har sammenheng med de *forventningene* som knytter seg til det å leve i en by, fremfor de materielle sidene ved stedet som tilrettelegger for en slik livsstil. Myter produseres, konsumeres og strukturerer, og denne prosessen omtales som *sosial romliggjøring* (Shields 1991). Ut fra dette kan man tenke seg at flyktninger lever med visse myter om bylivet, og at dette får videre betydning for valg av bosted, og for hvordan de lever livet sitt i byen.

Stedsmyter er forestillinger som ligger nedfelt i mennesket, og de oppstår som resultat av en rekke prosesser. I det følgende vil jeg redegjøre for to faktorer som spiller inn på konstruksjonen av myter.

Relasjonelle myter

Vi forstår ting og steder ut fra hvordan de skiller seg fra andre ting og steder. Byliv og urbanitet oppfattes ofte ut fra hva bygda *ikke* er, og omvendt. Ifølge Sibley (1995) definerer og forestiller vi oss omverdenen gjennom binære begreper. Begrepene bygd og by forutsetter derfor hverandre. Myter er ofte relasjonelle, slik at ett steds karakteristika settes opp mot et annet (Holloway & Hubbard 2001). Det er gjerne slik at de egenskaper som står i et motsetningsforhold til hverandre, også fremheves fremfor andre, og dette bidrar til stereotypifisering. Ut fra dette kan man anta at flyktninger som er bosatt i tynt befolkede strøk og som ønsker å flytte til Oslo, håper på å finne *noe annet* enn det de har på bygda, og at forestillingene om bylivet preges av dette, nettopp fordi bygd og by er to stedskategorier som står i et motsetningsforhold til hverandre.

Som vi har sett påvirker mytene menneskers holdninger til steder, og dermed den videre praksis gjennom det Shields (1991) kaller sosial romliggjøring.

Ut fra dette kan man derfor tenke seg at mytene om motsetningene mellom by og bygd virker selvforsterkende. Dersom flyktingene har en forestilling om at bylivet, i større grad enn livet på bygda, vil koble dem opp mot sosiale nettverk med folk som har den samme bakgrunnen, eller mot transnasjonale nettverk, vil disse forventningene i seg selv være medvirkende til at bylivet faktisk får denne funksjonen.

Betydningen av identitet

Identitet er en faktor i vurderingen av hvorfor flyktinger flytter, men spiller også inn i selve stedskonstruksjonen. Myter som eksisterer innenfor en sosial gruppe, kan si noe om gruppens identitetsfølelse fordi myter også konstrueres ut fra hva man identifiserer eller ikke identifiserer seg med. Evaluering av sted er et uttrykk for identitet, fordi representasjoner ofte er et uttrykk for enten tilhørighet, eller det motsatte – antipati eller avstand. Sted er en del av prosessen med å skape individuell og sosial identitet, der noe inkluderes, mens noe annet ekskluderes (Hidle 2004).

Det er nærliggende å tenke seg at det blant flyktinger som ønsker å flytte til Oslo, eller som faktisk har gjort det, eksisterer myter om bylivet der byen forbindes med noe positivt, og dermed noe de identifiserer seg med. En annen tilnærming kan være den motsatte – de har et negativt forhold til bygda som gjør at de ønsker seg vekk. Spørsmålet i denne sammenheng er altså om mytene konstrueres ut fra at flyktingene identifiserer seg med byen, eller *ikke* identifiserer seg med bygda.

Selv om individuelle forskjeller også må vektlegges, kan det være interessant å se om det finnes faktorer som gjør at man kan snakke om en gruppeidentitet blant flyktingene, og videre hvordan disse faktorene påvirker konstruksjoner av byliv og urbanitet. Det at alle individer i en gruppe har flyktingbakgrunn, kan gi grunnlag for å si at de på enkelte områder har de samme forståelsesrammene. Traumer, tap av familie, perioder med opphold i flyktingeleire, usikre fremtidsperspektiver og utfordringen med å orientere seg i en fremmed kultur, er noen mulige fellestrekk som kan tenkes å påvirke identiteten og dermed stedskonstruksjonene innen denne gruppen.

Et annet perspektiv er hvorvidt forestillinger om Vesten spiller inn på stedskonstruksjoner. Geografiske prototyper spiller inn når vi definerer oss selv i forhold til hvem som er "de andre" (Said 2002). Dersom det er slik at flyktninger fra Sentral- og Vest-Afrika ser på mennesker i Vesten, herunder nordmenn, som "de andre", kan det være interessant å se hvordan dette spiller inn på konstruksjonen av byen og urbanitet. Kan det være slik at de opplever at det er lettere å forholde seg til "de andre" i en by? Eller er det en forestilling om at de der vil slippe kontakt i det hele tatt, ettersom byen har større konsentrasjoner av innvandrere som lever mer eller mindre atskilt fra etniske nordmenn? Det finnes forskning som viser hvordan enkelte grupper av innvandrere er opptatt av ikke å la seg påvirke i negativ retning av det landet de har migrert til. Mange kan for eksempel oppleve det som vanskelig å praktisere sin religion på en fullverdig måte, og en innvandrer kan ta i bruk en rekke strategier for å bevare og beskytte sin egen identitet (Morley 2000). Man kan spørre seg om det å flytte til byen kan være en slik strategi.

Før en kan drøfte hvorvidt sosial omgang med "de andre" spiller inn, blir det imidlertid nødvendig å finne ut hvor sterkt en slik forestilling om "de andre" står, og hvordan de oppfattes. Derfor er det relevant å trekke inn flyktningenes oppfatninger om vestlig kultur, Norge og nordmenn for å kunne forstå hvordan de konstituerer byliv og urbanitet.

Myter om urbanitet

Jeg vil i det videre redegjøre for ulike myter om byen, med utgangspunkt i begrepet *urbanitet*. Urbanitet kan forstås som en egenskap som særtegnar byer, knyttet til sosiale dimensjoner og levemåter i byen. Dersom vi tenker tilbake på Sojas (2000) tredeling av stedsforståelse, kan vi ut fra denne definisjonen si at urbanitet refererer til den dimensjonen ved byen som knytter seg til sosiale praksiser og relasjoner. Når vi fokuserer på *mytene* om og *oppfatningene* av urbanitet, refereres det derimot til den konstruksjonistiske måten å forstå sted på, siden det er individets *opplevelse* av sted som vektlegges (og ikke de faktiske praksiser og relasjoner).

Noen klargjøringer

Tidligere er det fastslått at spesifikke myter dannes innen spesifikke kontekster. Derfor er det viktig å være bevisst på hvor de ulike mytene stammer fra. Mye er skrevet om urbanitet i litterære og vitenskapelige sammenhenger, men det som jo er av interesse her, er informantenes oppfatninger om urbanitet. Jeg vil likevel bruke akademiske fremstillinger som teoretisk bakgrunn fordi de kan fungere som et utgangspunkt for drøfting og gi et grunnlag for sammenlikning med de mytene som vil bli identifisert blant informantene i utvalget.

Fremstillingen i dette kapittelet bygger langt på vei på litteratur og resonnementer som tar sitt utgangspunkt i vestlige byer, og i første omgang kan dette kanskje virke snevert. Jeg vil likevel begrense meg til disse perspektivene i teoridelen, og heller la betraktninger rundt forskjeller mellom vestlige land og utviklingsland når det gjelder aksen by-land, bli en del av analysen. Mye av litteraturen rundt urbanitet dreier seg om store byer av internasjonal betydning. Når Short (1991) skriver om byen og bygda som arketyper, understreker han at det handler om internasjonale storbyer. Dersom Oslo skulle rangeres i et slikt hierarki, ville byen muligens bli klassifisert som en småby, og kunne kanskje til og med regnes som en bygd sett i forhold til en verdensby. I vår sammenheng er imidlertid Oslo satt opp mot den norske landsbygda og kvalifiserer derfor til å representere by som stedskategori, i den forstand som Short og andre teoretikere gjør det når de snakker om urbanitet. At Oslo er landets hovedstad, med de assosiasjoner det fører med seg for en person som er nyankommet i landet, rettferdiggjør også dette standpunktet.

Mangfold i sentrum

Et velkjent bilde av byen er at det forekommer en større konsentrasjon av mennesker og aktiviteter enn på bygda. De sosiale relasjonene i byen er mer intense, møtene er hyppigere og mangfoldet er større (Pile 1996). Mangfoldet impliserer også multikultur. Ifølge Sandercock har tilstrømmingen til byene ført til et "ekstraordinært kulturelt mangfold" i postmoderne byer, og multietniske folkegrupper er i ferd med å bli et dominerende karakteristisk trekk ved byer rundt om i verden (Sandercock 1998). For mange mennesker er det nettopp størrelsen og mangfoldet som gjør byen attraktiv, sier Short (1991), mens Sandercock minner

om at den multikulturelle byen for mange også kan rokke ved helt grunnleggende verdier, normer og forventninger, og derfor like gjerne oppfattes som en trussel. I den påfølgende redegjørelsen av to sentrale myter vil vi se at mangfold og multikultur er grunnleggende elementer.

Urbanitet som symbol for individualisme og anonymitet

Som det ble sagt innledningsvis, kan urbanisering i vestlig sammenheng knyttes opp mot økt velstand fordi tilstrømningen til byene ofte begrunnes med individets ønske om å utnytte sitt potensial fullt ut. Bylivet representerer valgfrihet i forhold til hvordan man ønsker å delta i det sosiale liv, og oppmuntrer dermed til individualisme, mens befolkningen på småsteder og i landsbyer vil slå hardt ned på tydelige uttrykk for individualisme (Raban 1974 i Short 1991). Mangfoldet gjør det lettere både å være seg selv og å finne seg selv, siden det er flere identiteter å velge blant. Uavhengig av tette familiebånd og tradisjoner, som på mange måter er fremmed for bylivet, kan byen med sin tetthet og variasjon åpne for alle typer "post-tradisjonelle" relasjoner. Den åpner for at individer av enhver type og med enhver smak kan finne veien til hverandre (Latham i Binnie et al. 2006).

Disse perspektivene bygger opp under et bilde av byen som et sted der individet har større muligheter for selvrealisering fordi valgmulighetene er flere. Valgfriheten knyttes videre til at det er mindre sosial kontroll, og til at det er flere sosiale arenaer å velge blant. Mangfoldet spiller en viktig rolle i individualiseringsprosesser fordi "det enkelte mennesket plukker identitetslementer fra ulike kilder i sin selvskapning som et 'unikt', selvstendig og autonomt individ" (Gullestad 2002). Én myte om det urbane liv handler derfor om at byen er et sted der man har muligheten til å leve mer individualistisk. I et historisk perspektiv kan denne myten sees i lys av en tendens til økt individualisme generelt sett i den vestlige verden. I det moderne samfunnet har identitetsskapning kommet i forgrunnen på nye måter, sier Gullestad. I vestlige samfunn lever mennesker i økende grad sine liv uavhengig av sosiale konvensjoner fra familie og nærmiljø. Med dette utgangspunktet vil det være interessant å se om urbanitet som symbol på individualisme er en myte som også gjør seg gjeldende blant informantene i utvalget, spesielt med tanke på at de kommer fra ikke-vestlige samfunn.

Et annet bilde av urbanitet, som også kan knyttes opp mot mangfoldet, er at det er lettere å være anonym i byer. Befolkningstettheten i det urbane livet, og den anonymiteten som denne tettheten skaper, fører med seg at individet ikke trenger å være fastlåst i sin egen identitet (Latham i Binnie et al. 2006). Ut fra perspektivet om individualisme i forrige avsnitt skal det altså være lettere å utøve sin egen identitet i byen, mens Latham på sin side påpeker at anonymiteten kan føre til at man egentlig ikke trenger å identifisere seg selv overfor omverdenen. Samtidig som bylivet kan skape sterk tilhørighet hos mange mennesker, gir det også mulighet for å kunne være anonym og ikke høre til noen steder (Sandercock 1998). Myten om den individualistiske byen tilsier altså at det frie spillerommet gjør det lettere å føle tilhørighet, og myten om den anonyme byen viser at det vil være lettere å gli inn i omgivelsene uten å skille seg ut, om man likevel ikke skulle finne tilhørighet noe sted.

Det er stedet som er bestemmende for om man er innenfor eller utenfor samfunnet, sier Cresswell. Han definerer sosial praksis til å være "ritualer". Ulike ritualer gjør seg gjeldende på forskjellige steder og styrer disse stedenes meningsinnhold. Praksiser som ikke innfrir forventningene til hvordan ritualene skal utføres, kan oppfattes som noe grenseoverskridende og negativt (Cresswell 1996). Jo tydeligere ritualene er, desto tydeligere vil det bli om grensen for hva som regnes som normalt, overskrides. På grunn av det kvantitative og kvalitative mangfoldet i byen vil ritualene være mindre tydelige, selv om de nok er til stede. Dermed er det ikke så lett å være "out of place" slik Cresswell beskriver det. I tillegg finnes det altså flere ritualer å velge blant, og det vil også være rom for å skape sine egne ritualer.

Det er spesielt interessant å se i hvilken grad disse mytene finnes blant informantene, nettopp fordi mange innvandrere kan oppleve det som vanskelig å finne tilhørighet i det norske samfunnet. Det er derfor naturlig å tenke seg at mange har et stort behov for å få flere sosiale arenaer å velge blant, og for ikke å stikke seg ut.

Urbanitet som symbol for det kosmopolitiske

Ordet *kosmopolis* kommer fra gresk og er en sammensetning av *kosmos* (brukt om (den ordnede) verden, i motsetning til *kaos*), og av *polis* (bystat). For grekerne

bestod den (siviliserte) verden av bystater, og den utgjorde til sammen et kosmopolis. Grekerne var både borgere av kosmos – verdensborgere – og av polis – byborgere. I dag har ordet også fått en videre abstrakt betydning og forbindes gjerne med en tilværelse der mennesker forholder seg til hverandre uten at kulturelle forskjeller virker begrensende. Den som er kosmopolitisk, ser ikke grensene rundt det bundne samfunn og sin egen kulturelle bakgrunn. I stedet vender han eller hun blikket utover og ser hele verden som sitt hjem (Binnie et al. 2006). Byen står i sentrum for forskningen rundt kosmopolis "med sitt rom der lojalitet mellom ulike etniske grupper og nasjoner kan rydde vei for en mer flytende, progressiv og humanitær form for identifikasjon" (Iveson i Binnie et al. 2006). Disse perspektivene bygger på en tanke om at kulturell diversitet, med ulike uttrykk som eksisterer side om side, vil kunne danne et hele og en felles referanseramme – nemlig kosmopolis. Begrepet refererer altså til en spesiell innstilling og væremåte blant individer, men det kan også inngå i en politisk eller juridisk diskurs der det kosmopolitiske står i motsetning til nasjonalstaten.

Kosmopolis knyttes ofte opp mot transnasjonalisme fordi begge begrepene kan sies å være et uttrykk for tid/rom-kompresjonen. Begrepene kan imidlertid sies å ha motsatte betydninger. Kosmopolis betegner summen av den diversitet som befinner seg på et sted, mens transnasjonalitet refererer til den romlige dimensjonen som oppstår når en og samme prosess finner uttrykk flere forskjellige steder. Mens de prosessene som omtales som globale, refererer til det at verden blir mer heterogen, kan "kosmopolitisering" sies å beskrive en intern reorganisering av det sosiale livet som et resultat av at vi forholder oss til en større grad av diversitet (Latham i Binnie et al. 2006).

Det er vist i Binnie et al. (2006) hvordan det kosmopolitiske kan komme til uttrykk på en rekke forskjellige måter i en by, og det vektlegges at det kosmopolitiske må oppfattes som noe subjektivt. Hvordan møtet med annerledeshet fortoner seg i øvre hvite middelklassen, og hvordan det fortoner seg blant innvandrere med lavere utdanning, kan være to vidt forskjellige ting. Det kosmopolitiske er ulikt knyttet til ulike klasser, og man må derfor være forsiktig med å likestille de kosmopolitiske verdiene. De forskjellige klassene møter annerledeshet og bruker det urbane rommet og beveger seg gjennom byen med ulike sammensetninger av kulturell, sosial og økonomisk kapital. Kosmopolitiske, globale identiteter sosialiseres, og møter med annerledeshet og diversitet finner

sted, i ulike områder i byen (Binnie et al 2006). Det påpekes at den "statsløse" og "frittflytende" kosmopolitanisme egentlig er forankret i svært spesifikke steder, slik at møtene med diversitet og utviklingen av en kosmopolitisk atferd i realiteten er nokså avgrenset. Binnie setter derfor et spørsmålstegn ved om man kan si at aktørene innen dette avgrensede feltet faktisk er kosmopolitiske, ettersom de bare møter og samhandler med andre "kosmopolitter" som har de samme verdier og den samme kulturelle bakgrunn som dem selv.

Også Iveson problematiserer ideen om den kosmopolitiske byen. Han tar fatt i tanken om at byen skal være et godt sted å være for fremmede og påpeker paradokset med at dette faktisk betinger at det er noen som hører hjemme der, og noen som ikke gjør det. Gjestfrihet innebærer at det er et sted der den fremmede blir ønsket velkommen inn, og dette er ikke forenlig med en kosmopolitisk tankegang (Iveson i Binnie et al. 2006)

Hvilke egenskaper er det så ved byen som gjør at kosmopolis så ofte knyttes til den? Konsentrasjonen av mennesker og graden av mangfold gjør det i første omgang lettere å finne kontekster der begrepet kan komme til uttrykk. Det er derfor naturlig at kosmopolitiske egenskaper ofte knyttes til byen. Videre kan det kosmopolitiske bildet henge sammen med høyere grad av transnasjonal virksomhet i byer, til tross for at de to begrepene egentlig har motsatt betydning. Fordi byen i større grad er knyttet opp mot en verden utenfor, er den hevet over oppfatninger om at det finnes en enhetlig nasjonal kultur (Short 1991). Tanken her er at den transnasjonale koblingen øker mangfoldet og toner ned de fastsatte de ritualer som ifølge Cresswell (1996) gjør det lettere å falle utenfor. Bymennesker oppfattes derfor som mindre bundet til nasjonale tradisjoner, fastlåste holdninger og fastsatte måter å leve på (Short 1991). I dette lyset kan man altså si at det kosmopolitiske er en urban egenskap knyttet til væremåter i byen.

Bildet av den kosmopolitiske byen kan også knyttes opp mot at byer ofte oppfattes som mer avanserte og lengre kommet i utviklingen. Som Smith (2001) påpeker, har teknologi som tillater kommunikasjon på globalt nivå, lenge vært forbundet med byen, og har derfor vært å oppfatte som en urban egenskap. Selv om denne type teknologi ikke lenger er forbeholdt byen, i hvert fall i vestlig sammenheng, har dette bidratt til å skape et bilde av byen som noe avansert. Byen som symbol for det siviliserte liv skriver seg helt tilbake til de første greske byene og det romerske imperiet (Short 1991). "Det siviliserte liv" er et begrep som

gjerne forbindes med samfunn der det menneskelige intellektet har en sentral plass, og som står i kontrast til "det ville".

I bunnen av tanken om at dette er noe som tilhører byen, ligger troen på at sosial aggregering gir et større potensial for samfunnsutvikling enn summen av individene i seg selv (Short 1991). Vi har tidligere sett på argumenter for at visse nettverksrelaterte goder er betinget av geografisk nærhet. Dette kan sies å være i tråd med Shorts tanker, selv om vi der befinner oss på et lavere abstraksjonsnivå i argumentasjonen. Poenget er at den mengden og intensiteten av sosiale relasjoner som utspiller seg i byer, og som er et resultat av mangfold og størrelse, kan oppfattes som noe positivt i den forstand at det fører med seg fremskritt og endring.

Dette kan knyttes til beskrivelsen av kosmopolis hos Sandercock (1998) i visjonen om et "postmoderne Utopia" der det foreligger "genuine kontakter og relasjoner med respekt for det kulturelle andre, og der de felles anliggender som nærheten fører med seg, gir mulighet for å arbeide i felleskap mot en felles visjon." Den konfrontasjon mellom ulike kulturer som mangfoldet fører med seg, vil i denne visjonen tvinge frem konfliktløsninger og i siste instans virke som et samlende element. I dette lyset fremstår urbanitet som noe sosialt livgivende, noe kosmopolitisk med høy grad av toleranse, som i sin tur fremmer sosial endring og sosialt engasjement. Kosmopolis og urbanitet knyttes altså sammen fordi begge begrepene gir assosiasjoner til noe progressivt.

I denne undersøkelsen vil spørsmålet være om bildet av byen som noe kosmopolitisk gjør seg gjeldende blant informantene i utvalget. Ideene om kosmopolis som et universelt identitetsgrunnlag og som noe dynamisk og vitalt, er faktorer som kan vise seg å ha spesiell gyldighet for informantene fordi de kan representere flere muligheter og økt kontroll over egen livssituasjon. Videre er det interessant å se om det kan finnes et svar på spørsmålet hos Binnie et al. (2006) om hvordan kosmopolis kan operasjonaliseres, hva det egentlig vil si i praksis å være kosmopolitisk, og hvordan kosmopolis kan komme til uttrykk i det romlige. Kan man egentlig snakke om en kosmopolitisk identitet?

Kapittel 3

Metode

I dette kapittelet vil jeg redegjøre for hvilke valg og vurderinger jeg har foretatt gjennom hele undersøkelsen, og hvordan de har innvirket på prosessen og resultatet. I første del forklarer jeg hvorfor jeg har benyttet meg av kvalitativ metode, med forskningsintervju, og hvilke faktorer det har vært nødvendig å ta hensyn til for å styrke oppgavens vitenskapelige kvalitet. Neste del tar for seg selve prosessen med å samle inn og definere datamaterialet, og den siste delen handler om analysen og tolkingen.

Om kvalitativ metode

Metodevalget avhenger av problemstillingen og hvordan man ønsker å belyse den. Utgangspunktet for min undersøkelse har vært å utdype forståelsen rundt innvandreres bilder av byen. I tillegg har det vært et mål å avdekke kulturens og identitetens betydning for hvordan man leser byen. Etersom jeg ønsket å få dette belyst ved å skaffe meg kunnskap om informantenes opplevelse av byen, ble det nødvendig å gå i dybden og komme innpå informantene. Kvantitativ metode handler om utbredelse og antall, mens kvalitativ metode baserer seg på meningsutdyping, og det var derfor naturlig å velge det siste. Kvalitativ forskning er å søke en forståelse av virkeligheten som er basert på hvordan de som studeres forstår sin livssituasjon (Thagaard 2003).

Et av de vitenskapsteoretiske grunnlagene for kvalitativ metode er konstruktivismen. Konstruktivismen kjennetegnes ved at kunnskap ikke oppfattes som en objektiv størrelse, men noe som defineres ut fra hvordan den oppleves av de individer som deltar i konteksten som er gjenstand for forskning. Konstruktivismen er en retning innen postmodernismen som vektlegger at

kunnskap er intersubjektiv, det vil si at kunnskap utformes i en relasjon mellom mennesker (Thagaard 2003). Betydningen av den enkelte informantens personlige opplevelse er et sentralt poeng i min undersøkelse, uavhengig av faktiske forhold. Undersøkelsen har også fokus på informantenes intersubjektive forståelse av byen.

Kvalitativt forskningsintervju

Jeg har forsøkt å sette meg inn i informantenes oppfatninger gjennom å gjøre meg kjent med deres følelser og erfaringer. Til dette er samtalen et godt verktøy. Et delvis strukturert intervju, der temaene er fastlagt på forhånd men spørsmålenes rekkefølge bestemmes underveis, gir fleksibilitet samtidig som man er sikret å komme inn på de temaene man ønsker.

Steinar Kvale (1997) påpeker at et av aspektene ved det kvalitative forskningsintervjuet er *spesifisitet*. Med dette mener han at samtalen bør dreie seg om spesifikke situasjoner og hendelsesforløp, og ikke om generelle meninger, siden intervjuer skal fokusere på informantens hverdagslige livsverden. I min undersøkelse er imidlertid de generelle oppfatningene også viktige, ettersom de sier noe om informantenes bilder av byen. Selv om resultatene hovedsakelig blir presentert i tilknytning til sentrale temaer i intervjumaterialet (temasentrert tilnærming), og ikke i tilknytning til de enkelte personer (personsentrert tilnærming), er det relevant å ta med generelle meninger fordi de sier noe om informanten som person, noe som igjen har betydning for tolkningen av informantens utsagn. Kvale har likevel et poeng med at det kvalitative forskningsintervjuet skal søke etter informasjon som konkret omhandler den som intervjues.

Videre vil jeg fremheve Kvales understrekning av dialektikken som en viktig filosofisk tankeretning som ligger til grunn for det kvalitative forskningsintervjuet. Dette innebærer et fokus på uttalelser, selvmotsigelser og forholdet mellom kunnskap og handling (Kvale 1997). Gjennom samtalen framkommer eventuell dissonans mellom hva informantene mener og hvordan de handler. I min undersøkelse har forholdet mellom konkrete uttalelser og generelle uttalelser i seg selv bidratt til verdifull informasjon.

Vitenskapelige hensyn

Det er flere faktorer som virker inn på kvaliteten på forskningen. Siden den kvalitative forskningen er subjektiv, er det vanskelig å ha en klar oppskrift på hvordan forskeren skal overbevise leseren om at resultatene baserer seg på vitenskapelig utvikling og tolkning av data. Videre bør undersøkelsen gi grunnlag for teoriutvikling på en måte som gjør den nyttig for videre forskning. Thagaard opererer i denne sammenheng med begrepene troverdighet, bekreftbarhet og overførbarhet. Mens troverdighet er knyttet til fremgangsmåter for utvikling av data, er bekreftbarhet knyttet til tolkningen av resultatene (Thagaard 2003).

For å forsvare kvaliteten på mine data vil jeg redegjøre for bakgrunnen for forhåndsavgrensingen av utvalget, hvordan jeg gikk frem for å få tak i informanter, samt forberedelsen og gjennomføringen av intervjuene. For å styrke dataenes troverdighet er det i denne sammenheng viktig at jeg begrunner valgene mine og redegjør for hvilke konsekvenser de kan få.

For å underbygge kvaliteten på min forståelse av dataene gjør jeg så rede for hvordan jeg har tenkt når jeg har analysert datamaterialet. Redegjørelsen innebærer blant annet også å se seg selv utenifra og ut fra dette begrunne at man har kommet til de konklusjonene man har gjort. Som Thagaard (2003) påpeker, vil det i denne sammenheng være relevant hvordan forskeren posisjonerer seg i forhold til informantene. Jeg vil derfor komme inn på relasjonene mellom meg og informantene. Her vil det være av betydning at jeg er kvinne, student og norsk. Når jeg her argumenterer for min tolkning, gjør jeg undersøkelsen bekreftbar.

Overførbarhet er knyttet til om undersøkelsens resultat også kan være gyldig i andre, lignende situasjoner. Det forutsetter da at visse betingelser og kontekster må være sammenfallende mellom de to situasjonene, og forskeren må kunne argumentere for at det er sannsynlig. I mitt tilfelle blir det derfor viktig å vise at resultatene kan være nyttige i videre forskning på migrasjon og urbanisering i Norge.

En god vitenskapelig undersøkelse er ikke nødvendigvis forenlig med hensynet til etisk forskning. I forskningsprosessen bør det alltid være en avveining mellom undersøkelsens mulige negative konsekvenser for enkeltpersoner og positive virkninger av forskningsresultatet på lengre sikt.

Etiske hensyn

I mitt tilfelle var det viktig å være ærlig og åpen overfor informantene, slik at de ikke skulle sitte igjen med en følelse av å ha blitt utnyttet. Fra det øyeblikket det oppstår kontakt, bør det gjøres helt klart at man har til hensikt å gjennomføre en undersøkelse, slik at en vennskapelig tone ikke blir misforstått. Foruten å gi informanten tilstrekkelig informasjon til at vedkommende kunne gi et informert samtykke til å delta i undersøkelsen, gjorde jeg det klart at det ikke ville bli gitt noen kompensasjon for å stille opp som informant.

Produksjon av data

Å produsere data handler om å skape og definere det materialet som skal være gjenstand for analyse, og jeg vil i dette avsnittet redegjøre for innsamlingen av datamaterialet til oppgaven. Jeg vil begrunne mine valg i forbindelse med avgrensning og rekruttering av informanter og utformingen av intervjuguiden, og intervjuenes forløp. Videre vil jeg drøfte hvilke konsekvenser disse valgene kan ha hatt for analyse og tolkning av datamaterialet.

Forhåndsavgrensning av informantgruppen

I min undersøkelse er det viktig at gruppen av informanter har visse fellestrekk og i visse henseender utgjør en helhetlig gruppe, slik at det blir mulig å snakke om intersubjektivitet. Det er for øvrig et problem å skulle kategorisere mennesker i grupper og skille ut den sosiale verden som knytter seg til den kategorien de er plassert i. Dette kommer jeg nærmere inn på når jeg gjør rede for tolkningen.

Forhåndsavgrensningen av utvalget skilte seg betraktelig fra den gruppen av informanter jeg faktisk ble sittende igjen med. Dette hadde sammenheng med hvordan det var å etablere seg i felten og var direkte konsekvenser av de valgene jeg tok.

Jeg valgte å begrense utvalget til innvandrere fra Sentral- og Vest-Afrika. For det første finnes det relativt lite forskning på denne gruppen sammenlignet med andre innvandrergupper. For det andre er folk i disse landene engelsk- og fransktalende, og det gjorde det mulig for meg å gjennomføre intervjuene uten at informantene ble hemmet av språklige barrierer. Videre valgte jeg å intervju bare

unge menn, ettersom statistikken viser at det er denne gruppen som flytter mest. Dessuten kommer unge menn ofte alene til landet, uten å kjenne noen eller ha noe form for nettverk. Derfor ligger det ikke så mange føringer bak når de konstituerer byen ut fra det sosiale liv. Videre er denne gruppen minst ønsket av kommunene, som helst ønsker seg familier, og dermed kan de oppfattes som en stigmatisert sosioøkonomisk gruppe. Ifølge en kilde fra et mottak i Oslo er det også slik at man ikke ønsker å ha unge menn i mottak der, på grunn av fare for at de skal komme i kontakt med dårlige nettverk.

Videre var målet å ha to hovedkategorier av informanter, der én gruppe skulle bestå av dem som hadde foretatt sekundærflytting til Oslo etter å ha vært bosatt på et lite sted, og en annen gruppe skulle bestå av personer som var bosatt på et lite sted, men med et ønske om å flytte til Oslo. På denne måten hadde jeg tenkt å gjøre en sammenligning mellom oppfatninger før og etter flytting. Informantene skulle uansett ikke ha bodd i Norge mer enn åtte år, siden jeg ville at informantene skulle ha et perspektiv utenfra, fra en annen kultur. Jeg hadde som mål å skaffe tolv informanter. Antall informanter bør ikke være større enn at det er mulig å gjennomføre dyptpløyende analyser (Thagaard 2003).

Det viste seg å være vanskelig å oppdrive spesifikk flyttestatistikk for innvandrere fra sentral- og vestafrikanske land. Selv om generell statistikk viser at innvandrere helst flytter til byen, kunne det likevel være at dette ikke var noen tendens i denne bestemte gruppen – det kunne til og med tenkes at det motsatte var tilfellet. Målet med undersøkelsen var imidlertid å beskrive bilder av byen og urbanitet, og ikke å begrunne flyttevalg. Den manglende statistikken utgjorde derfor ikke noe faremoment av betydning i forhold til å besvare problemstillingen, men kan sees som en svakhet i forhold til undersøkelsens overførbarhet.

Rekruttering av informanter

Forhåndsavgrensingen av informantgruppen tok sikte på å få tak i personer med de karakteristika som er relevante for problemstillingen. Undersøkelsen omhandlet personlige temaer, og intervjuene ville kreve en viss tid fra informantenes side. Det var dermed viktig å benytte en rekrutteringsmåte som ville gjøre det lett å få tak i relevante informanter. Utgangspunktet mitt ble derfor et strategisk utvalg basert på tilgjengelighetsprinsippet. Utvalget var strategisk ved at informantene

hadde egenskaper som var relevante for problemstillingen, og utvelgingen var basert på hvorvidt de var tilgjengelige for meg.

I første omgang var det derfor viktig å finne arenaer der det ferdes forholdsvis mange sentral- og vestafrikanere. Én måte å komme i kontakt med informanter på, er å skaffe en kontaktperson som kan lette denne prosessen, en såkalt portåpner. I mitt tilfelle ble denne portåpneren en butikkansatt i en butikk der mange sentral- og vestafrikanere handler. Etter et møte med en som var ansatt i en afrikansk matvarebutikk, ble vi enige om at han skulle forhøre seg med butikkeier om mulighet for å bruke butikken som sted for å knytte kontakt med aktuelle informanter. Dette ville kunne bidra til å skape tillit, i og med at de ansatte "gikk god for meg". Dette kunne også være en arena for observasjon og videre arbeid med å oppsøke kontakter og bli kjent med miljøet. Blant annet kom det grupper av personer med samme landbakgrunn til faste tidspunkter for å gjøre storinnkjøp. Dette gikk ikke butikkeier med på, så jeg fikk i stedet oppgitt et par kontakter direkte fra den ansatte og lot ballen rulle videre derfra. En annen som fungerte som portåpner, var en butikkansatt i en matbutikk i mitt nærmiljø. Utvalget besto altså av to nettverk som sprang ut fra disse to personene.

En slik oppnøstingstaktikk kalles for snøballmetoden. For meg var denne metoden nyttig for å kunne skaffe nok informanter innen et rimelig tidsrom, men som Thagaard (2003) fremhever, kan det være et problem med snøballmetoden at man finner personer innen samme nettverk, ettersom det i noen tilfeller kan bidra til at utvalgets sammensetning blir mindre nyansert.

Når denne metoden benyttes, er det viktig å skape tillit. Kontakt ble opprettet på den måten at jeg fikk telefonnumre til aktuelle informanter, og at jeg ringte dem opp og presenterte prosjektet. De var informert på forhånd av kontaktpersonen, men likevel oppsto det lett skepsis rundt hvem jeg var og hva som var hensikten med intervjuet. Noen av informantene trodde jeg var fra Utlendingsdirektoratet, og at jeg skulle forhøre meg ytterligere om årsakene til at de var kommet til Norge. Når jeg først hadde fått til et møte, var det derfor av avgjørende betydning at jeg kunne levere et skriv i forbindelse med innhenting av informert samtykke, hvilket gjorde at de følte seg tryggere.

Det endelige utvalget

Det største problemet med å finne informanter i tråd med forhåndsavgrensingen var kriteriet om sekundærflytting og bosetting. For det første var det så vidt vanskelig å få tak i informanter i utgangspunktet, at jeg måtte benytte de muligheter som bød seg. En annen grunn til at jeg endret på kravene, var at det gjentatte ganger viste seg at informasjon ble misforstått. Jeg hadde ikke vært nøye nok med å spesifisere at det å ha bodd på et lite sted, skulle innebære faktisk bosetting. Flere gikk naturlig nok ut fra at dette også innebar botid på mottak. Resultatet ble at kun tre informanter hadde foretatt sekundærflytting fra mindre steder i Norge. Selv om dette var et avvik fra forhåndsavgrensingen, viste det seg å ikke være et stort problem i forhold til å belyse problemstillingen. Selv om informanter som har flyttet direkte fra mottak ikke har konkret erfaring med hvordan det er å være bosatt på et mindre sted, er ikke bilder av bygd og by noe mindre tilstede i informantenes bevissthet, og det er beskrivelsen av bildene som er interessante i denne undersøkelsen. Hvorvidt bildene springer ut av konkrete erfaringer eller ikke, kan heller bidra til forståelse rundt hvordan bildene konstrueres.

De tre informantene som har vært bosatt på et mindre sted, er Kofi, Awilo og Ngugi. Kofi og Awilo har bodd i Norge i åtte år, Ngugi i to år. Martin, Chibueze, Isaac, Phillip og Oba flyttet rett fra mottaket. Oba har bodd her i syv år, mens de andre har vært her under to år. George og Umaru som har bodd i Norge i henholdsvis tre og syv år, bodde ikke i Oslo på intervjuetidspunktet, men på mindre steder. Ngugi, Umaru og Oba hadde familie med barn. Chibueze sin familie var fortsatt i hjemlandet. De øvrige informantene var enslige. I informantgruppen var det fire studenter og en arbeidsledig, mens resten var i jobb. Siden jeg benyttet meg av snøballmetoden, ble det en naturlig konsekvens at flere av disse tilhørte samme omgangskrets. Flere deltok aktivt i kristne miljøer og samtlige var opptatt av å formidle at dette var en sentral del av deres liv. Flere hadde også studert i hjemlandet og hadde vært politisk aktive. Det er en indikasjon på at dette er personer som var relativt ressurssterke i hjemlandet, siden det er et mindretall der som har mulighet til å ta seg utdanning.

Av hensyn til personvernet har jeg valgt å ikke nevne landbakgrunn når jeg omtaler informantene fordi enkelte av dem er fra såpass små innvandrergupper at

det kan være mulig å identifisere personen ut fra andre opplysninger som kommer frem under intervjuet. Av samme grunn har jeg heller ikke oppgitt stedsnavn når de snakker om hvilket bosted de hadde før de kom til Oslo. Informantgruppen bestod av ti personer. Når studier av flere enheter ikke synes å gi ytterligere forståelse av de fenomenene som beskrives, kan utvalget betraktes som tilstrekkelig stort (Thagaard 2003). Etter det tiende intervjuet følte jeg at et metningspunkt var nådd, i den forstand at det var oftere at samme informasjon gikk igjen, enn at nye temaer dukket opp eller ble belyst på en ny måte. Navnene jeg har brukt er fiktive.

Gjennomføringen av intervjuene

Intervjuene var delvis strukturerte, noe som i utgangspunktet skulle innebære at spørsmålenes rekkefølge ikke var fastlagt på forhånd. Jeg valgte imidlertid alltid å starte intervjuet med å spørre om hva informanten assosierte med begrepet by. På den måten kunne informantene redegjøre for sine umiddelbare oppfatninger, uten å være påvirket av samtalen for øvrig. Den aller første assosiasjonen var av stor betydning for meg i vurderingen av hvordan informantene forstår og konstituerer byen, selv om mine beskrivelser ikke kunne begrense seg til dette. Ifølge Thagaard (2003) er det fornuftig å åpne et intervju med spørsmål knyttet til opplevelse og mening, og heller stille mer faktabaserte spørsmål lengre ut i intervjuet. Dette er fordi intervjuet skal ta minst mulig form av en utspørring. Til dette fungerte mitt åpningsspørsmål godt, noe som viste seg å være viktig siden mange av informantene syntes det var ubehagelig med spørsmål som dreide seg om dem som person. Men i teorikapittelet nevner jeg hvordan det dannes et motsetningsforhold mellom by og bygd når de oppfattes som binære begreper som ekskluderer hverandre. I det øyeblikk jeg ber informantene beskrive byen, bidrar jeg til å underbygge en slik struktur.

Intervjuguiden var delt inn i tre hovedbolker med hvert sitt hovedtema: generelle oppfatninger, sosialt liv samt spørsmål knyttet til stedsforankring. Under hvert hovedtema hadde jeg en rekke spørsmål som jeg ønsket å få svar på, men som jeg tok der det falt naturlig.

Det var imidlertid ikke alltid intervjuene forløp som planlagt. Intensjonen var å starte hver samtale på samme måte, med å oppfordre til å gi en første

assosiasjon, men dette lot seg ikke alltid gjøre. I noen tilfeller kom samtalen i gang ved at informanten uoppfordret begynte å fortelle og snakke om seg selv. I ettertid ser jeg at jeg burde hatt mer kontroll over intervjusituasjonen, selv om jeg fikk festnet grepet betraktelig under de siste intervjuene.

Jeg var heller ikke konsekvent nok med hensyn til å følge guiden. Etter som det kom frem nye, interessante aspekter fra informantene, la jeg til spørsmål rundt disse i de neste intervjuene, samtidig som jeg tonet ned de temaene jeg følte det var kommet frem lite om i utgangspunktet. Dette kan ha vært uheldig, ved at jeg ubevisst kan ha manipulert informasjonen i den retningen jeg ønsket. På den annen side fikk jeg utdypet enkelte temaer betraktelig. Det hendte også at jeg stilte spørsmål som informanten ikke forstod. For å tydeliggjøre spørsmålet kunne jeg da utbrodere og komme med eksempler. Dette fungerte godt ved at det hjalp informanten på gli, men med den ulempen at det kunne virke ledende.

Intervjuene fant ofte sted på en kafé i sentrum av Oslo, i området rundt Storgata. De fleste ble gjennomført på en kaffebar i Gunnerius-senteret, siden dette var et sted som var kjent for mange informanter. Selv om det kunne oppleves støyende og distraherende, var dette å foretrekke fremfor et stille, lukket rom fordi jeg ønsket at intervjuene skulle ta mest mulig form som en vanlig samtale.

I flere tilfeller følte jeg at informantene tilla meg positive egenskaper "til en nordmann å være" fordi jeg var student. Flere var selv studenter eller hadde studert i hjemlandet, og jeg opplevde at de på grunn av dette så det slik at vi hadde et slags felles ideologisk ståsted. I enkelte tilfeller fikk jeg inntrykk av at noen trodde jeg kunne hjelpe dem med å få jobb, noe som fikk meg til å sette et spørsmålstegn ved om jeg hadde vært tydelig nok i presentasjonen av meg selv og prosjektet. Enkelte mistenkte meg også for å være utsendt fra Utlendingsdirektoratet og brukte mye energi på å forklare at de hadde legitime grunner for å søke asyl i Norge.

For øvrig var det noen som kommenterte at jeg ikke ville hatt noe interesse av å snakke med dem om det ikke hadde vært for oppgaven. Påstandene kan sies å være beskrivende for refleksjoner jeg selv har gjort meg under feltarbeidet. For meg har møtene med informantene fortonet seg som noe utenom det vanlige, i så stor grad at det er blitt tydeliggjort hvor lite jeg selv omgås innvandrere, og hvor lite kjennskap jeg har til deres liv og hverdag her. Det er et tankekors, spesielt

siden jeg liker å tenke på meg selv som en tilhenger av det flerkulturelle mangfoldet.

Relasjonen mellom forsker og intervjuobjekt og personlighetstrekk som påvirker den, handler om posisjonering. Informantene var bevisst på at jeg var norsk og at jeg var student, og dette innvirket til en viss grad på hvordan de opptrådte. I slike situasjoner bør forskeren prøve å opptre på en måte som virker nøytraliserende. Jeg forsøkte derfor å tone ned den akademiske diskursen, og å unngå en "vi-fra-Norge"-holdning. I stedet fremhevet jeg i enkelte tilfeller at min far er spansk, og at jeg har bodd lengre perioder i utlandet. På denne måten følte jeg en liten grad av økt felles identifikasjon. Jeg var også bevisst på betydningen av kjønnsroller under intervjuet, og i forlengelsen av det, hvordan jeg valgte å kle meg. Klær signaliserer hvordan man ønsker å tolkes av andre og av seg selv. For meg var det viktig å kle meg på en måte som tonet ned min rolle som kvinnelig forsker. Det var også viktig å oppnå en viss respekt, samtidig som jeg ville være forsiktig med å fremstå som en person med høy status. Det endte ofte med at jeg gikk i klær som jeg egentlig ikke følte meg vel i. Erfaringsmessig blir prestasjoner ofte lavere når man ikke føler seg helt bekvem, men jeg tviler likevel på at dette hadde noen innvirkning på intervjuet og konsentrasjonen.

Under de første intervjuene følte jeg at jeg var plagsomt ydmyk og takknemlig ovenfor informantene, og at jeg var mer opptatt av at de skulle føle seg vel, enn av å få den informasjonen jeg var ute etter. Jeg innså at jeg hadde visse samvittighets kvaler med å bry folk på denne måten, og med at de måtte sette av tid til intervjuene. Jeg forsto imidlertid snart at dette var noe jeg måtte legge til side, og etter et par intervjuer var jeg langt mer frempå.

Bearbeidelse av datamaterialet

I dette avsnittet vil jeg redegjøre for hvordan jeg har gått frem i prosessen med å kategorisere og gi mening til datamaterialet. Ved å diskutere de analytiske valgene som er tatt og hva som danner grunnlag for min tolkning, styrker jeg oppgavens bekræftbarhet. Tolkning og analyse kan ikke skilles fra hverandre, fordi arbeidet med å få oversikt over dataene også innebærer at forskeren tenker over dataenes betydning og utvikler perspektiver på hvordan dataene forstås (Thagaard 2003). I min fremstilling vil jeg likevel lage et skille mellom disse to elementene.

Redegjørelsen for analysen vil dreie seg om hvordan jeg gikk til verks for å kategorisere informasjon fra datamaterialet, mens diskusjonen rundt tolkning vil handle mer om ulike aspekter rundt det å gi materialet mening. Likevel er det viktig å understreke Thagaards poeng: analyse og tolkning må sees som to sider av samme prosess, fordi vi ikke kan beskrive og kategorisere hendelsesforløp uten samtidig å tillegge hendelsene en mening (Thagaard 2003).

Analysen

Første skritt i prosessen med å kategorisere materialet var transkriberingen av intervjuene. De ble gjennomført dels på engelsk og dels på fransk, men jeg har valgt å oversette alle sitater til norsk.

I en undersøkelse som handler om individers opplevelse av noe, er det viktig at leseren kan identifisere seg mest mulig med informanten og forstå så mye som mulig av tenkemåte og uttrykksmåte. Jeg valgte derfor en type oversettelse som lå nært opp til hvordan informantene har uttrykt seg på eget språk. Det vil si at jeg oversatte nokså direkte, fremfor å omformulere utsagnene slik at de skulle virke norske og ikke virke avstikkende i resten av teksten. Jeg la altså mindre vekt på hvordan det ville være naturlig å uttrykke seg på norsk, enn på å få en best mulig gjengivelse av informantens formuleringer, slik som i disse eksemplene: "Hvis du har en broder som har bevist for en sjef at han er en god arbeider, sier han: se her er vennen min som jobber veldig godt" (Phillip), og "som jeg sa til deg: du kan allerede ditt system, eller du kjenner allerede din søster" (George).

Neste skritt var å systematisere informasjonen etter temaer fra intervjumaterialet. Ifølge Thagaard (2003) er dette en temasentrert tilnærming, i motsetning til de tilfeller der analysen rettes mot de personene som er med i undersøkelsen. I den endelige fremstillingen er det imidlertid også tatt høyde for hvem som sier hva, slik at analysen som helhet kan sies å være en blanding av temasentrert og personsentrert tilnærming.

Først foretok jeg en induktiv koding ved å dele opp tekstene etter temaer, for så å samle de ulike tekstdelene under begreper som indikerte tekstinnholdet. Jeg kunne ha tatt utgangspunkt i de forhåndsoppdelte temaene fra guiden, lagd koder av dette og plassert tekstbiter under (deduktiv koding), men følte at intervjuene hadde forløpt såpass forskjellig, ettersom jeg hadde avveket noe fra

intervjuguiden underveis. Dessuten var en del ny og uventet informasjon kommet til, slik at induktiv koding var det beste utgangspunktet. Etter at jeg først hadde definert koder, lette jeg bevisst etter utsagn som kunne plasseres inn under disse kodene. Siden dette er å forholde seg til data med utgangspunkt i nedfelte begreper, kan det igjen sies å være en deduktiv fremgangsmåte. Veksling mellom deduktiv og induktiv metode kalles abduksjon og er karakteristisk for mye av den kvalitative forskningens balansegang mellom teori og empiri

I løpet av prosessen oppstod det nye underkoder under de enkelte kodene, som jeg brukte i den videre kategoriseringen. Faren med denne fremgangsmåten er at det dukker opp nye koder for hvert inntrykk og hver impuls man får gjennom prosessen, og at man ender opp med et stort antall koder og lite samlet materiale. Her er kunsten å styre mellom systematikk og innlevelse, slik som Thagaard (2003) påpeker.

Et annet spørsmål var hvilket abstraksjonsnivå jeg skulle legge meningsinnholdet på når jeg ga navn til koder. Hvor konkrete skulle kodene være i forhold til de teoretiske begrepene jeg var ute etter å belyse? Enkelte ganger var det lett å trekke slutninger på et abstraksjonsnivå direkte ut fra sitater, mens det andre ganger var mer hensiktsmessig å gi et slags sammendrag i stikkordform før jeg tolket nærmere. Siden det kunne virke kaotisk med kommentarfelter med ulikt abstraksjonsnivå, merket jeg dem med analysenivå 1, 2 og 3. Nivå 1 beskrev kun det temaet teksten handler om, for eksempel "forhold til andre innvandrere", uten å gi noen nærmere beskrivelse. Nivå 2 gikk et skritt videre og sammenfattet og konkluderte innholdet i teksten, for eksempel "innvandrere fra Polen får mer jobber". Nivå 3 var en tolkning av bakenforliggende mening og var knyttet mer direkte til teori. Eksempel på en slik kode kunne være: "oss og de andre: avstand fra det ukjente, fremmedfrykt, ekskludering". Nivå 1 og 2 handlet om å forstå teksten, mens nivå 3 var mer forklarende.

I startfasen av skrivingen forholdt jeg meg nært til kodene, men etter hvert ble jeg såpass fortrolig med materialet at jeg også skrev intuitivt ut fra helhetsinntrykket.

Ulike problemer knyttet til tolkning

Skillet mellom tolkning og analyse er egentlig kunstig fordi forskeren tildeler materialet mening på alle stadier i forskningsprosessen. For fremstillingens skyld har jeg likevel valgt å skille mellom disse prosessene, slik at analysen har handlet om hvordan jeg har gått frem for å kategorisere materialet og (til dels) hvilken mening jeg har tildelt det, mens tolkningsspørsmålene handler om de forutsetninger og premisser som ligger til grunn for valg av meningsinnhold og ulike problemer knyttet til dette.

Å fremheve enkelte utsagn og å sammenligne dem med andre utsagn innebærer til en viss grad å løsrive dem fra den konteksten de opprinnelig oppstår i. En troverdig tolkning av utsagnet ut fra det som blir sagt ellers i intervjuet, ut fra intervjusituasjonen der og da, og ut fra den personen som har kommet med utsagnet, vil derfor være avhengig av at jeg redegjør for de problemene jeg ble meg bevisst gjennom tolkingen. Ansvarer her er viktig med hensyn til oppgavens vitenskapelige kvalitet, men det ligger også et moralsk ansvar i å presentere informantens synspunkter og oppfatninger slik de selv har ment det. Det oppstår et dilemma når uttalelser kan tolkes i en retning som informantene selv ikke har vært seg bevisst. Når jeg har analysert utsagn, har jeg samtidig gitt mening til utsagn som ikke er direkte uttalt av informanten, blant annet på bakgrunn av hvordan informanten kommuniserer og hvordan jeg oppfatter ham som person. I flere tilfeller har jeg følt at jeg har bedrevet en form for kvasipsykologi, ved at jeg har ment å forstå meg bedre på informanten enn han selv gjør. Spesielt har dette vært tilfellet i forbindelse med selvmotsigelser og ambivalens rundt et tema. Når informantene har sagt én ting i det ene øyeblikket og noe annet i det neste, har jeg kunnet gripe fatt i og forstå dette som uttrykk for en tendens eller en mening som informanten selv ikke har hatt noe uttrykt forhold til. Dette har for eksempel vært tilfellet når det har vært snakk om et skille mellom konkrete og generelle beskrivelser. Der har jeg, ut fra egen tolkning, kommet til at informantene kan beskrive fenomener ut fra hvordan de ønsker å se dem, slik som for eksempel den kosmopolitiske byen. Hvorvidt jeg foretok implisitt eller eksplisitt tolkning varierte i stor grad fra informant til informant, og kunne ofte henge sammen hvor språkmektig vedkommende var. Det var naturlig at jo mer velartikulert informanten var, desto mindre spillerom ble overlatt til min egen

tolkning, i hvert fall i første omgang. Ved å studere utsagn nærmere oppdaget jeg imidlertid også en del logiske brister, men språkets makt gjorde seg likevel sterkt gjeldende. Det er viktig å ta hensyn til at informantene svarer ut fra den informasjonen de ønsker å gi, og dersom om intervjueren så legger sine egne tolkninger til grunn, som kan gå på tvers av informantenes presentasjoner, kan det ta form av overformynderi og virke overkjørende. Med dette i bakhodet har jeg derfor vært nøye med ikke å overtolke, men samtidig har det vært viktig å presentere de tankene jeg har gjort meg.

I tillegg til store forskjeller i språkbruk varierte det også hvilke perspektiver informantene inntok under intervjuet. Noen unngikk bevisst å snakke om seg selv ved å snakke i generelle vendinger, mens andre gikk detaljert inn på sine livshistorier. En fremtredende tendens blant informantene var at de eksemplifiserte og dramatiserte mye, på en måte som er uvant for en norsk språkbruker, og som gjorde at det kunne være vanskelig å avgjøre om de snakket om seg selv eller ikke. Det var altså store forskjeller i abstraksjonsnivå i informantenes fremstillinger. Noen hadde nærmest en faglig, akademisk tilnærming til temaet, mens andre kom med spontane utspill knyttet til egne opplevelser. Andre igjen snakket ut fra et politisk ståsted. Selv om jeg ofte forsøkte å komme med innspill dersom perspektivene ble for ensidige, falt informantene fort tilbake til sitt eget spor. Selv om jeg savnet flere personlige beskrivelser, var det likevel av verdi for tolkningsprosessen at informantene inntok så ulike posisjoner, ettersom dette bidro til å utvide min forståelse av dem som personer. Det fikk igjen betydning for hvordan jeg valgte å forstå deres utsagn. Dette var spesielt viktig siden et av hovedspørsmålene i undersøkelsen er hva som ligger til grunn for informantenes oppfatninger. Hvilken rolle informantene var mest preget av i sine uttalelser, enten det var som innvandrere, "global byborger", student, forelder eller noe annet, var derfor verdifull informasjon. Selv om en slik kategorisering kan virke kunstig siden alle mennesker har flere forskjellige roller, bruker man likevel forskjellige sider av seg selv i forskjellige situasjoner.

Oppsummering

Siden denne undersøkelsen har dreid seg om å forstå folks bildekonstruksjoner og opplevelse av omgivelsene, har jeg hatt en konstruktivistisk tilnærming ved at jeg har lett etter hva som er sant for mine informanter. Samtidig har jeg også kommet med beskrivelser basert på mine egne observasjoner og refleksjoner som utenforstående. Her har jeg også hatt betraktninger rundt hvordan enkelte ting "egentlig" forholder seg. Jeg har derfor ikke utelukket at det finnes gitte sannheter og en virkelighet utenfor informantenes bevissthet. Samtidig er jo dette igjen *min* fremstilling av virkeligheten, og det er opp til andre å holde den opp mot *sine* forståelser og sannheter.

For å argumentere for min virkelighetsforståelse har jeg i dette kapitlet gått gjennom de metodiske valg og vurderinger jeg har foretatt gjennom hele prosessen, og hvilke refleksjoner jeg har gjort meg i denne sammenheng. Jeg har forsøkt å styrke oppgavens troverdighet ved å redegjøre for produksjon av data og vise hvilke vanskeligheter som har oppstått underveis, for eksempel manglende statistikk, problemer med å få til ønsket sammensetning av informanter samt uforutsette (og forutsette) situasjoner i forbindelse med intervjuene. For å bygge opp under undersøkelsens bekreftbarhet har jeg vist hvordan jeg har forsøkt å balansere mellom systematikk og innlevelse ved å veksle mellom induktiv og deduktiv koding, samt at jeg har vært bevisst på problemer med å foreta implisitte tolkninger av folks uttalelser.

Kapittel 4

Informantenes oppfatninger av byen

Dette kapitlet tar sikte på å besvare hovedspørsmålet i undersøkelsen, nemlig hvordan informantene oppfatter byen. Målet er å beskrive hvilke kollektive myter som er til stede i utvalget. Selv om analysen baserer seg på kvalitativ metode, er hovedvekten derfor på de representasjonene som i stor grad kan sies å være *felles* for informantene. Først beskriver jeg konkret hvordan informantene konstituerer byen, ut fra hva som først faller dem inn. I lys av dette diskuterer jeg videre hva slags egenskaper informantene tillegger det urbane. Informantenes oppfatninger knyttes opp mot myter hentet fra tidligere forskning og teoretiske tilnærminger, slik de er beskrevet i teorikapitlet. Videre vil jeg drøfte informantenes representasjoner av det urbane i lys av hvordan de konkret beskriver sine egne liv.

Når informantene skal fortelle hva det er de umiddelbart assosierer med byen og bylivet, er det to momenter som går igjen: muligheten for å få arbeid, og muligheten for å skaffe seg et større sosialt kontaktnettverk. Informantenes oppfatninger om arbeid og fritid er retningsgivende for hvordan de oppfatter urbanitet generelt, ettersom det gjennom disse beskrivelsene kommer fram hva det er de oppfatter som urbane egenskaper.

Byen som arbeidsmarked

Større sannsynlighet for å få arbeid er et sentralt moment i informantenes beskrivelse av byen. Begrunnelsen ligger imidlertid ikke i selve arbeidsmarkedet. Det er *det sosiale nettverket* som gjør det lettere å finne arbeid i byen enn det er på mindre steder. Det faktum at byen tilbyr mer økonomisk aktivitet og et større marked for tjenesteytelser, nevnes og vektlegges forholdsvis lite. I dette

perspektivet kan man si at utvalget i større grad konstituerer byen ut fra sosiale praksiser og relasjoner, enn ut fra empiriske og kartleggbare fenomener: "Så i den store byen er det alltid kontakt, sånn at det er åpent. Folk får venner og kontakter, og derfor får de jobb" (Oba). Nettverkene sine viktigste funksjoner er å formidle tillit og gi veiledning i et arbeidsmarked som i utgangspunktet er ekskluderende overfor innvandrere:

I Oslo har du så mange venner som jobber rundt på ulike steder. De samhandler med sjefen, de bare ringer deg, så kan du komme og jobbe. Men hvis du bare prøver å søke rett på, hvis du har flaks, så får du en jobb, men som oftest er svaret nei. (Umaru)

Videre kommer det fram at de nettverkene som beskrives av informantene, som regel består av andre innvandrere, men ikke nødvendigvis av personer med samme landbakgrunn. Når det gjelder å finne arbeid, er uansett denne type kontakt viktigere enn kontakten med nordmenn, selv om det er snakk om en jobb der arbeidsgiveren er norsk. George sier: "I byen vil de se andre mennesker, mennesker med deres egen hudfarge [...] de føler at disse menneskene som har vært der før, vil kunne hjelpe dem til å få en og annen ting å gjøre," og Phillip: "Hvis du har en bror som har bevist for en sjef at han er en god arbeider, sier han: se her er vennen min som jobber veldig godt." Også Kofi er inne på noe av det samme: "De innvandrere som jobber med norske, de har bevist at de kan få tillit, av den grunn så kan de anbefale andre videre for da går det på personer som allerede har deres tillit, så da har ikke sjefen behov for å sjekke ut." Det er altså viktig å ha noen som kan fungere som portåpnere i arbeidslivet, enten det handler om å gi råd og vink, eller å gå god for noen. Det kan se ut til at det viktigste i første omgang er å få en sjanse til å bevise at man duger og kan gjøre en god jobb. Og om man først har fått en fot innenfor, er man langt på vei sikret. Men til dette trenger man altså hjelp.

Det at slike nettverk forbindes med byen, begrunnes både kvantitativt og kvalitativt. Siden det bor flere innvandrere i byen, er det naturlig å tenke seg at nettverkene er større i omfang og lettere tilgjengelige der, men i tillegg oppfattes de som mer progressive, dynamiske og åpne. Oba gir her uttrykk for at det rutinepregede og ensformige livet på bygda var passiviserende, mens det mer livlige miljøet i byen gjorde at han ble mer årvåken og på offensiven: "Jeg fikk

ideer om hvordan jeg skulle få jobb, og dette bedret livet mitt. De viste meg hvordan jeg kunne bedre livet mitt, men på bygda var det for mye rutine, altfor mye rutine." George peker på "... at det er mange mennesker der, mange *forskjellige* mennesker, og derfor er det veldig lett å få jobb der, enten lovlig eller ulovlig."

Det er altså viktig med sosiale relasjoner for å komme seg opp og fram i arbeidslivet. Men slike relasjoner har også en verdi i seg selv, ved at de kan virke rekreative, og ved at de gir tilhørighet. Ofte er det noe uklart hvilke av disse verdiene informantene sikter til når de snakker om nettverkens kvalitet, og det er heller ikke naturlig å anta at de er bevisste på dette skillet. Jeg velger likevel å operere med dette skillet i analysen.

Også når det gjelder sosialt liv for øvrig, altså uavhengig av jobbdimensjonen, beskriver informantene folk i byen som mer åpne, tolerante og progressive, både sosialt og mentalt. Ofte begrunnes disse egenskapene med det flerkulturelle mangfoldet i bymiljøet. I teorikapittelet fremheves det spesielt at mangfold har en sentral plass i flere av mytene rundt urbanitet. Dette samsvarer godt med det som fremkommer i intervjuene i undersøkelsen, siden det flerkulturelle er et sentralt element i informantenes beskrivelse av miljøet i byen.

I teorikapittelet ble det presentert tre myter om byen som jeg oppfatter som spesielt relevante for utvalget: myten om den kosmopolitiske byen, myten om byen som et arnested for individualisme og myten om byen som et sted der man kan være anonym. For å lette analysen vil kosmopolis-dimensjonen grovt sett handle om oppfatninger av samfunnet som helhet, mens individualisme og anonymitet er dimensjoner som går et skritt nærmere det personlige plan og handler mer om den enkeltes opplevelse av å være en del av samfunnet. Begge analysene tar imidlertid utgangspunkt i hvordan informantene beskriver det sosiale livet i byen.

Den kosmopolitiske byen

Begrepet kosmopolis slik det er beskrevet i teoridelen, kan forstås som en tilstand der ulike uttrykk for kulturell diversitet som eksisterer side om side, danner et hele som gir felles referanserammer og skaper et felles identifikasjonsgrunnlag,

uavhengig av kulturell bakgrunn. Selv om et par av informantene faktisk brukte uttrykket "kosmopolis", er ikke dette et begrep som i utgangspunktet er vanlig å bruke i dagligtale. Når det beskrives hva informantene synes om "kosmopolis", er det ut fra en tolking av de utsagn som handler om kosmopolitiske *verdier*.

Beskrivelser av kosmopolis

Det er klare oppfatninger blant informantene om at det kosmopolitiske er noe som hører byen til. Myten om urbanitet som noe kosmopolitisk (eller det kosmopolitiske som noe urbant) blir dermed bekreftet. Dette kan for eksempel komme til uttrykk gjennom utsagn som dette: "Byen er som et slags møtepunkt, som knytter hele samfunnet" (Martin), "Møtet mellom ulike land skjer i Oslo" (Phillip) og "Store byer er ganske verdensorientert, i den forstand at du kjenner folk fra forskjellige steder" (Kofi). I byen finnes mindre av det "trauste norske". Når nordmenn og norsk kultur beskrives generelt, løsrevet fra by/land-aksen, føler flere informanter at det er "mindre av Norge" i Oslo. Dette samsvarer med bilder som Short (1991) bruker, om at byen i større grad er løsrevet fra den enhetlige nasjonale kulturen.

Etter å ha fastslått at myten om kosmopolis som noe *urbant* gjør seg gjeldende i utvalget, er det relevant å se nærmere på hvordan representasjonen beskrives, og hva slags holdninger som er knyttet til den. Myten slik den er beskrevet i teorikapitlet, hører hjemme i en akademisk diskurs. Store deler av den bærer preg av å være normativ, på den måten at den fremstilles nærmest som en utopi. I sin beskrivelse av det kosmopolitiske bruker Sandercock (1998) uttrykk som "kulturell diversitet som eksisterer som et hele" og "lojalitet mellom ulike grupper som danner grunnlag for en felles identitet". Disse beskrivelsene, som i stor grad er positivt ladet, kommer til uttrykk i utvalget, for eksempel gjennom formuleringer som: "Det globale samfunnet gir noe positivt, når folk kan leve sammen og sam-eksistere selv om man kommer fra ulike steder i verden" (Martin). Her ser vi at kosmopolis beskrives som en tilstand som er til det beste for samfunnet som helhet, ikke bare for individet. Kosmopolis er noe som skaper opplyste samfunn. I denne sammenheng kan det ofte tolkes dit hen at dette innebærer evnen til å forholde seg til ulikheter, noe som igjen fører til økt toleranse:

Medlemmer av det globale samfunn kan dele ting de har til felles og lære likheter og ulikheter å kjenne, møte venner, slik at det ikke eksisterer barrierer. Det kan også være bra i et land som Norge, å være i stand til å takle det globale samfunnet og tilpasse innvandrersamfunnet slik at de kan ta til seg dette "settet av mennesker", inn i sin egen livsstil. Det gjør det mulig for folk å blande seg, og gjøre ting. (Martin)

Martin kan sies å ha en forestilling om et kosmopolitisk ideal. Fra å snakke om hvordan det kosmopolitiske faktisk kommer til uttrykk, går det over til å handle om hvordan det *bør* være. Fremfor å beskrive konkrete kosmopolitiske settinger, snakker han abstrakt på en måte som kan minne om det normative, utopiske kosmopolis, slik som Sandercock beskriver det. En slik overgang fra konkrete til normative beskrivelser er gjennomgående i intervjuene.

Informantene ønsker ikke bare å komme med rent konkrete beskrivelser, men er også opptatt av å formidle et budskap og et verdisyn. Refleksjonsnivået varierer derfor mellom hvordan de rent faktisk opplever byen, og hvordan de tenker at byen burde være, eller hvordan det *kan* være i byer. Spørsmålet er hvordan dette knyttes til urbanitetsbegrepet. Hva er begrunnelsen for å tro at kosmopolis er å finne nettopp i byen?

Hvorfor oppfattes kosmopolis som noe urbant?

Det kosmopolitiske kan knyttes til byen ut fra at en tanke om at mangfoldet øker evnen til å forholde seg til ulikheter (Sandercock 1998). Det er fordi mange *forskjellige* mennesketyper samlet på ett sted gir en spesiell sosiologi som gir grunnlag for økt gjensidig forståelse gjennom å lære om og av andre kulturer. Denne tanken er også å finne blant informantene:

Byen er som et slags møtepunkt, som knytter hele samfunnet ... man begrenser seg dersom man bare fokuserer på ett land, man lærer ikke om andres ulike syn på ting, man blir ikke i stand til å avansere slik at man kan dra nytte av den internasjonale scene. (Martin)

Fordelen med å omgås andre som er annerledes enn en selv, begrenser seg imidlertid ikke bare til aksept og overbærenhet. I tillegg generer en slik

omgangsform positive, verdiskapende krefter fordi den gir en form for læring: "Det er ikke et spørsmål om penger, men det å gjøre noen ting, å forbedre seg og lære noen ting" (Isaac). Hva denne læringen egentlig innebærer, er imidlertid litt diffust. Informanten uttaler at læringen kan gjelde alt fra "måter å organisere samfunnet på" til "utvikling av ulike sosiale ferdigheter", men det forekommer ikke noen videre utdyping utover dette. Når det gjelder sosiale ferdigheter, kommer det frem at det kan dreie seg om en mer utadvendt måte å forholde seg til ukjente på, og en større åpenhet for kontakt. Også hos Sandercock (1998) fortøner læringsselementet seg som noe diffust.

Martin knytter det kosmopolitiske opp mot den internasjonale scenen og den globale konteksten, der byen oppfattes som et møtepunkt som knytter det globale samfunnet sammen, og George beskriver byen som noe moderne og avansert, som står i motsetning til det mer konservative og stillestående: "På småsteder, hvis det bare er cola som deres bestefar drakk, vil de bare fortsette med det, men i byen vil folk si oi! Dette er ditt og dette er datt og de vil prøve seg". Georges utsagn kan være slik å forstå at folk i byen er mer åpne for nye impulser, og at de derfor vil lære mer om verden. Samtidig trekker han frem at det er bedre for barn å vokse opp på et lite sted. Der vil de være skjermet for alt det som foregår i byen, som selvsagt ikke bare er positivt, men også innebærer dårlige impulser. Det er for øvrig en tendens blant de av informantene som har barn, til at de uttrykker seg i positive vendinger om byens mangfold når det gjelder det voksne livet, mens dette kan oppleves som noe truende og utrygt så snart det er barn inne i bildet. I dette ligger det at i det moderne og avanserte, som det kosmopolitiske representerer, finnes det også noe som er uforutsigbart og fremmed.

Foruten mangfoldet begrunner også informantene byens kosmopolitiske egenskaper med hva slags type mennesker som bor i byen. Det kommer frem av intervjuene at den progressive måten å omgås på, ikke bare skyldes den bestemte konteksten som blir skapt gjennom det flerkulturelle miljøet – det er også en iboende egenskap hos bymennesket. Det sies for eksempel at nordmenn som bor i byer, er mer opplyste fordi byfolk er vant til mennesker som kommer utenfra, og er mer bereiste selv:

Vi føler at de samme menneskene som bor i byen, de har vært utenfor landet, så vi føler at deres mentalitet er ganske annerledes enn mentaliteten til de som bor i bygd. Folk i bygd de vet bare fra generasjon til generasjon, fra generasjon til generasjon. (George)

Begge utsagn fra George kan nok fremstå som noe bastante, men de er gode eksempler på den generelle oppfatningen blant informantene i utvalget, slik som her hos Ngugi: "Folk fra byen, de er vant til å se innvandrere, de har sett dem i mange år, de er vant til å gjøre ting sammen".

Både George og Ngugi kan forstås slik at folk fra byen er en egen gruppe, atskilt fra dem som nylig har flyttet til byen, og at dette er mennesker som har særskilte kulturelle egenskaper. Selv om Ngugi er veldig generaliserende, er det likevel beskrivende for hvordan byfolk og landsens folk oppfattes som to ulike grupper som står i motsetning til hverandre. At informantene oppfatter byfolket som noe eget, bekrefter Ivesons (2006) poeng om at dersom man definerer byen som et gjestfritt sted for fremmede, sier man samtidig at det er noen som hører hjemme der, og noen som ikke gjør det.

I tillegg til at folk i byer oppfattes som mer opplyste, gir også informantene uttrykk for at kosmopolis er oppstått i byen fordi mange forskjellige mennesker holder til innenfor et avgrenset geografisk område, og dette gjør at man er tvunget til å leve tettere inn på hverandre: " ... når man er tvunget til å leve sammen, vil man komme til å akseptere hverandre" (Chibueze). Denne tanken er i tråd med en metastudie utført av Pettigrew & Tropp (2006), som presenterer en rekke funn som viser at nærkontakt mellom grupper med ulik kulturell bakgrunn vanligvis vil føre til mindre fordommer mellom gruppene. Kontakthypotesen kan også sies å ligge til grunn for Sandercocks (1998) mentale konstruksjon av den kosmopolitiske byen. Hun snakker om at mennesker som er nødt til å forholde seg til andre som er annerledes, også med tiden vil måtte akseptere ulikhetene, og at dette etter hvert vil fjerne de ulike barrierene som befinner seg mellom de ulike kulturene. Det kan argumenteres mot kontakthypotesen ved å vise til en rekke eksempler på konflikter i områder der ulike etniske grupper er tvunget til å leve tett innpå hverandre, men informantene slutter seg i stor grad til Sandercock og Pettigrew & Tropp.

Oppfatninger om at *vanen* med å omgås annerledeshet vil føre til større grad av toleranse, er altså viktig poeng for informantene. Ut fra dette perspektivet

kan det derfor sies at en av årsakene til at byene fremstår som kosmopolitiske, rett og slett er at folk bor tettere innpå hverandre, slik som her hos Awilo: "Jeg synes at folk fra byen er mer åpne, for der er de vant til mennesker fra forskjellige steder, og her kan du finne folk fra forskjellige land". Her er det igjen et poeng at informantenes beskrivelser tenderer til å vippe mellom hvordan ting er, og hvordan de burde være. Chibueze fremstiller sitt syn nesten som en naturlov og bærer preg av å være normativ, mens Awilo snakker mer konkret, ved at han tar utgangspunkt i noe han tilsynelatende har erfart. Et poeng i denne sammenheng er at Chibueze gjennom hele intervjuet var preget av sterke følelser i forhold til sin historikk i hjemlandet, og til problemene med å skulle finne seg til rette i et nytt land. Awilo på sin side var en mer pragmatisk type, som hadde bodd her i åtte år, med fast jobb og planer om å etablere eget firma. Blant informantene var det ofte nettopp slik, at jo mer de på intervjutidspunktet opplevde, eller tidligere hadde opplevd, sin situasjon som dramatisk, desto mer normative og meningsytrende var de i sine uttalelser. De av informantene som opplevde sin situasjon som mer stabil, var på sin side mer upersonlige og mindre engasjerte. Det viste seg imidlertid at det var vanskelig for alle informantene å komme med konkrete eksempler på at folk i byen er mer åpne.

Det at det oppstår et kosmopolis i byen, begrunnes altså både kvalitativt og kvantitativt. Kvalitativt begrunnes det ut fra de sosiale prosessene som oppstår i mangfoldet, og med hva slags type mennesker som bor der. Kvantitativt begrunnes det med at det bor mange mennesker innenfor et avgrenset område, og at de bor tett innpå hverandre.

Kritiske tanker til ideen om kosmopolis

Forestillinger om det kosmopolitiske som noe idyllisk står altså sterkt i utvalget. Dette er forestillinger som er basert på generelle og ganske abstrakte beskrivelser av kosmopolitiske samfunn. Det er imidlertid flere modifikasjoner rundt disse forestillingene. Spørsmålet er om kosmopolis eksisterer på ulikt vis i bevisstheten til ulike grupper, slik det er påpekt i Binnie et al. (2006), og derfor må forstås som noe segregert. For det andre kan spørsmålet stilles om hvorvidt kosmopolis "holder" som identitetsgrunnlag. Iveson (2006) påpeker at byen står i sentrum for forskning rundt kosmopolis med sitt rom der "lojalitet mellom ulike etniske

grupper og nasjoner kan rydde vei for en mer flytende, progressiv og humanitær form for identifikasjon". Men kan dette identifikasjonsgrunnlaget oppleves som altfor diffust og frittflytende for informantene? Hvordan besvares disse spørsmålene gjennom mitt utvalg?

Når det snakkes om kosmopolitiske verdier i utvalget, er det et progressivt og opplyst samfunn som avtegner seg. Som det ble sagt tidligere, er det ofte et poeng at de som lever i et slikt samfunn, er bereiste og har kjennskap til andre kulturer. Et spørsmål i denne sammenheng blir da hvilke personer i Oslo det egentlig refereres til her. Hvem er de, og hvor befinner de seg? Siden det kosmopolitiske forbindes med kunnskap og bereisthet, kan det umiddelbart gi assosiasjoner til en person som er høyt utdannet og har relativt stor økonomisk kapital. Ut fra dette kan man tenke seg at den kosmopolitiske prototypen i Oslo kan være både samfunnsgeografistudenten, forretningskvinnen fra Vinderen, diplomaten fra Frogner og bistandsarbeideren fra Kampen.

Informantene har imidlertid liten direkte kontakt til daglig med denne typen kosmopolitter. For det første er Oslo på mange måter en segregert by, og for det andre har fåtallet av informantene et arbeid som er slik at de møter slike prototypiske kosmopolitter. For å gi et bilde av informantenes reelle kosmopolitiske rom, må den kosmopolitiske prototypen derfor omdefineres. Informantene bor stort sett i områder der gjennomsnittlig inntekt og utdanning er relativt lav, og der det bor mange innvandrere. Folk som bor i disse områdene kan også sies å være kosmopolitiske, ikke fordi de besitter en spesiell form for kunnskap eller bevissthet, men i kraft av det at de forholder seg til "annerledeshet" i hverdagen sin.

Bostedets nærmiljø er én romlig dimensjon. En annen er basert på hvor informantenes *ferdes*. Oba sier for eksempel på generelt grunnlag at det er lettere å få kontakt med nordmenn og andre nasjonaliteter i byen fordi det er mer åpent og progressivt der: "Det er også muligheter for å ha kontakt med mennesker, spesielt med ulike kulturer og ulike nasjoner, sammenlignet med en liten by ... man kan kommunisere med dem, de kan kommunisere med oss." Denne uttalelsen kan sies å falle inn i rekken av forestillinger om det idylliske kosmopolitiske samfunn. Men når Oba går over til å snakke mer konkret om Oslo, kommer det imidlertid frem nye dimensjoner som viser til en mer segregert og oppdelt by:

Det er forskjell på steder. For eksempel hvis du drar til steder som Grønland og Grünerløkka, er det steder som er populære for utlendinger ... Men det er andre steder i Oslo, spesielt steder som er rolige, f.eks. Frogner, der er det ikke utlendinger.

Grønland og Grünerløkka fremstilles som populære steder der mange føler seg tilpass. Grønland har utviklet seg til å bli et dynamisk sted, både når det gjelder butikker, kafeer og bomiljø, og er ofte fremstilt som en såkalt "kulturell smeltedigel". Både de som bor der, de som beveger seg gjennom området på vei til og fra jobb, folk på handletur og på kafeer, og utelivet på kvelden, bidrar til å gi området sitt særpreg. Som flere informanter påpeker: her er det alle typer mennesker. Her kommer det kosmopolitiske til uttrykk gjennom den stemningen som skapes av mangfoldet og av det rent visuelle inntrykket, men er basert på en mer overfladisk form for kontakt. Bogstadveien og Frogner fremstilles derimot som et mer homogent miljø, der det er lett å falle utenfor. Det er imidlertid ingen av stedene som tillegges den betydning at de direkte skaper de kosmopolitiske relasjonene.

Her kan man imidlertid finne et skille mellom beskrivelsene til informanter som har bodd i Oslo over tid, og beskrivelsene til dem som ikke er fullt så kjent i byen, og som har mindre oversikt. Oba har bodd i Oslo i syv år. I løpet av denne tiden har han hatt flere forskjellige jobber og er godt etablert med familie. Denne informanten hadde en ganske god oversikt over geografien i Oslo, mens informanter som nettopp hadde kommet hit, først og fremst forholdt seg til sentrum og hadde mindre bevissthet om Oslo som en segregert by.

Poenget er at det kosmopolitiske kommer til uttrykk på mange forskjellige måter: det handler om ulike typer av reisevirksomhet og ulike typer "hverdagskosmopolis", det kommer ulikt til uttrykk i forskjellige grupper, og det avhenger av hvor godt man kjenner byen og hvordan man leser den ut ifra dette. Dette understøtter poenget hos Binnie et al. (2006) om at kosmopolis egentlig utspiller seg mellom ulike aktører, men innen avgrensede felter, og at kosmopolis derfor må oppfattes som noe subjektivt, eller intersubjektivt.

Det segregerte kosmopolis stemmer altså ikke helt med representasjoner av kosmopolis som et harmonisk hele. Også på flere andre områder svekkes myten. Flesteparten av informantene sier de er mest sammen med folk med samme landbakgrunn, noen fra andre land (i Sentral- og Vest-Afrika), mens de er relativt

lite sammen med nordmenn. Siden de forholder seg mest til folk med samme landbakgrunn, kan det settes et spørsmålstegn ved hvorvidt de selv deltar i det kosmopolis som de beskriver: "Jeg har mest venner fra Liberia, og noen fra Sierra Leone ... jeg har ennå ingen norske venner. Som jeg sa til deg: du kan allerede ditt system, eller du kjenner allerede din søster." Denne liberianske informanten hadde på intervju tidspunktet bodd i Norge i tre år. Hans sosiale nettverk besto først og fremst av andre liberianere som var bosatt andre steder i Norge. Gjennom organisasjonen "Liberian Refugees in Norway" deltok han i omfattende aktiviteter og kontakter på tvers av kommuner og fylker. Chibueze har den samme erfaringen: "Alle er i hvert sitt hjørne. Det er det kongolesiske hjørnet, det er det nigerianske hjørnet, det er kanskje det kamerunske hjørnet, kanskje det ghanesiske hjørnet." Det var heller ingen markant forskjell mellom fransktalende og engelsktalende informanter når det gjaldt sosial omgang med andre folkegrupper, til tross for at sistnevnte har lettere for det rent språklig.

En annen dimensjon som svekker beskrivelsene av det utopiske kosmopolis, er den andre siden av kontakthypotesen. Som påpekt tidligere er det forskning som taler mot Sandercocks tanke om at vanen med å omgå ulikheter skaper kosmopolis. Opptøyene blant unge innvandrere i Paris er ett av mange eksempler på at konfliktnivået kan være høyt til tross for relativt lang historie med innvandring.

Tidligere ble spørsmålet reist om det egentlig forholder seg slik at den kosmopolitiske, universelle kulturen ikke representerer en tydelig plattform som mennesker kan feste sin identitet til. Enkelte uttalelser fra informantene peker da også i retning av at mangfoldet i byen blir for kaotisk, og at de helst vil unngå dårlig påvirkning. Dette gjelder spesielt dem som har barn. Likevel er det en gjennomgående tendens i utvalget til at det kosmopolitiske er å foretrekke fremfor kulturen på mindre steder, som oppfattes som mer lukket og uniform, og hvor det oppleves som vanskeligere å få innpass. Siden livet på et lite sted er mer preget av lett synlige rutiner, er det lettere å falle utenfor, slik som Tim Cresswell (1996) beskriver det, mens det er enklere å gli inn i omgivelsene i byen. Spørsmålet er likevel om kosmopolis-løsningen er tilfredsstillende i lengden.

Det er en kjent oppfatning at innvandrere ofte vil tilegne seg en såkalt kreolsk identitet den første perioden etter at de innvandrer. De vil føle at de ikke er bundet opp mot noen konkret nasjonal kultur, verken sin egen eller den nye, men

at det dreier seg om en blanding. Den kosmopolitiske identiteten, som framstår som positiv, kan medvirke til å gi substans til denne kreolske fasen. Det har imidlertid vist seg at innvandrere med tiden ofte vil søke tilbake til egne røtter, ettersom denne blandingsidentiteten ikke gir et fotfeste som er godt nok. I dette perspektivet kan man si at den kosmopolitiske identiteten fungerer som et springbrett, eller som en mellomstasjon, inntil man finner sin plass i det nye samfunnet.

Gjennom den foregående diskusjonen modifiseres det idylliske og utopiske ved kosmopolis-diskursen. Det kosmopolitiske Oslo oppfattes som noe subjektivt og segregert, og tanken om det gjensidige, lojale felleskapet kommer derfor mer i bakgrunnen. Det er få konkrete eksempler fra informantene på kosmopolitisk atferd. Dessuten settes det spørsmålsteget ved hvorvidt den kosmopolitiske identiteten er holdbar i lengden. Mangel på tilstrekkelig identifikasjonsgrunnlag gjør at begrepet "verdensborger" kan være problematisk. Slår dette bena under Sandercocks (1998) tanker om kosmopolittenes sosiale og kulturelle kapital, eller kan bevisstheten rundt det kosmopolitiske være av verdi i seg selv?

Kosmopolis gjennom sosial romliggjøring – fra fantasi til virkelighet

Når informantene snakker i generelle vendinger, gir de uttrykk for at de deltar i et kosmopolitisk felleskap i byen, mens den foregående diskusjonen konkluderer med at denne abstrakte beskrivelsen av kosmopolis er vanskelig å bekrefte gjennom sosiale praksiser og konkrete fenomener som lar seg kartlegge. Et hovedpoeng i denne oppgaven er imidlertid hvordan *informantene* opplever det urbane. Når disse selv føler at de deltar i et kosmopolitisk felleskap, gir det ikke mening å si at dette er "feil". Det opplevde stedet utgjør en av flere ulike måter å konstituere sted på, slik som Soja (2000) påpeker. Kosmopolis blir her en representasjon av virkeligheten, som Short (1991) beskriver det. For informantene blir stedsmytene virkelige. Informantene har en gjennomgående positiv holdning til kosmopolis, og det er medvirkende til at de ønsker å bo i byen. Myten påvirker dermed flyttepraksisen og kan derfor sies å være et eksempel på at myter strukturerer det sosiale liv, slik Shields (1991) hevder. Myten representerer også verdier som er med på å påvirke informantene, slik at de opplever bymiljøet som mer tolerant og åpent. Identifikasjon med dette miljøet kan i neste omgang påvirke egne

holdninger og sett av verdier, og disse holdningene vil så i sin tur virke inn på miljøet. I dette perspektivet kan det sies at forestillingene om det kosmopolitiske medvirker i en læringsprosess: "Noen ganger når du går blant nordmenn vil de vike unna deg ... så folk må bevisstgjøres, igjen og igjen" (Kofi).

I lys av dette kan det sies at den sosiale og kulturelle kapitalen som Sandercock (1998) beskriver, ikke gjør seg gjeldende gjennom sosiale praksiser, men ved at det på lang sikt skapes kosmopolitiske verdier. Verdiene er vanskelige å konkretisere, men kan gi påvirkning i retning av en mer kosmopolitisk atferd. En slik atferd er ikke nødvendigvis synonymt med å være sammen med folk fra andre kulturer. Heller kan det oppfattes som en drivkraft som lever i bevisstheten, og som i et langsiktig perspektiv kan bidra til å skape "ekte" kosmopolis. Kulturell bakgrunn blir da ikke det viktigste parameteret for å dele mennesker inn i ulike kategorier (slik tilfellet ofte er i Norge). Myter produseres, konsumeres og strukturerer (Shields 1991). Med dette forblir kosmopolis like abstrakt som beskrevet i den akademiske diskursen, men ikke med noen mindre verdi av den grunn.

Den anonyme og den individualistiske byen

I teorikapittelet ble det presentert tilnærminger til det urbane som handler om individualisme og anonymitet. Individualisme kan her forbindes med frihet til å leve sitt liv og være den personen man vil være, uavhengig av sanksjoner og konvensjoner fra omgivelsene rundt. Tanker om individualisme og personlig utfoldelse er imidlertid ikke noen fremtredende tendens blant informantene. Fremfor et ønske om å leve sitt liv *uavhengig* av samfunnet, er det heller et ønske om å *gli inn i* samfunnet på en naturlig måte.

Ønsket om ikke å skille seg ut

Et gjennomgående element hos informantene er ønsket om ikke å skille seg ut. Phillip sier: "Når du er i byen, så er det mange ulike grupper, sånn at man føler seg selv mer integrert." Så det at man som afrikaner glir lettere inn i bybildet rent visuelt, er av betydning. Det er derfor mindre attraktivt å ferdes der det er færre innvandrere. Awilo påpeker at dette ikke skyldes at man *ikke* ønsker å være en del

av miljøet, men heller at man føler at man ikke passer inn. Han føler det spesielt slik hvis han går sammen med andre afrikanere:

Når du går i Bogstadveien så passer du ikke inn, hvis du går der med nordmenn så er det ok. Men hvis for eksempel jeg og Abdu går der føler vi det er noe som mangler, du føler det sånn innvendig, men det er kanskje noe man må jobbe med.

Awilo, som altså har vært her i åtte år, gir uttrykk for at han skulle ønske han kunne ta del i miljøet i Bogstadveien, men ser det som unaturlig å gå der fordi han føler at han skiller seg ut. Samtidig påpeker han at dette er noe som ligger i ham selv, og som kan gjøres noe med. En mulig tolkning av dette utsagnet er at ønsket om ikke å skille seg ut henger sammen med mindreverdighetsfølelse.

Kofi fremhever at spesielt unge innvandrere har et behov for å kunne prøve seg frem i byen uten å bli lagt merke til: "En ung person vil gå til et sted hvor han kan prøve å gli lettere inn i samfunnet, og det er som regel i de store byer." Det er vanlig å tenke at unge mennesker i begynnelsen av voksenlivet har et stort utprøvingsbehov og trenger å finne seg selv og sin plass i samfunnet, uavhengig av etnisk bakgrunn. At unge mennesker trekker lettere til byen er ikke noe nytt, men behovet kan tenkes å være spesielt stort hos en innvandrer som i allerede i kraft av sitt utseende vil skille seg ut på et lite sted. Mangfoldet gir en mulighet for å skjule seg i mengden: "Så lenge jeg er i en miks av mennesker, føler jeg meg bra" (Martin). Om man ikke skulle finne tilhørighet noe sted, vil det likevel være lettere å gli inn i omgivelsene uten å skille seg ut. Anonymiteten skaper *både* tilhørighet og mulighet for å ikke høre til noen steder, slik som Sandercock snakker om.

Byen gir rom for flere væremåter. Når informantene gir uttrykk for at dette er positivt, er det ut fra et behov for å gli inn i mengden, og ikke ut fra et ønske om å "kjøre sitt eget løp". Det at man glir lett inn i omgivelsene, gjør at det stilles mindre krav til å definere seg selv overfor andre. Siden man ikke fremtrer så tydelig, slipper man å forhandle relasjoner: "... men her i Oslo så vet ikke du hvor jeg bor, så du har ikke noe grunnlag for å dømme meg, men der i lille byen så kjenner de bedre til innvandrerne, for de kjenner til der hvor innvandrerne bor" (Chibueze). Raban (1974) i Short (1991) sier det slik at man ikke trenger å være fiksert i egen identitet. Informantene trenger ikke hele tiden føle på at de er innvandrere. Siden individualisme kan forbindes med det å være seg selv til tross

for annerledeshet, og informantene nettopp ikke ønsker å fremstå som så veldig annerledes, så symboliserer ikke urbanitet individualisme i denne gruppen.

Dette resonnementet problematiserer imidlertid myten om individualisme knyttet til det urbane. Å være individualist kan forbindes med det å utøve egen identitet uten tanke på å måtte innfri forventninger fra samfunnet. Det er mulig å se det slik, at siden mindre steder har færre identiteter å velge blant, er sannsynligheten større for å fremstå som annerledes der, og dermed lettere å bli oppfattet som individualist. Selv om det er flere ulike impulser som inspirerer individet til selvutvikling i byen, er det altså her lettere å tilsynelatende følge strømmen, rett og slett fordi det er flere strømmer. På mindre steder vil det være større sannsynlighet for å være grenseoverskridende fordi ritualer rundt sosial praksis er mer ensidige enn i byen. Poenget er at dersom man virkelig ønsker å fremstå som individualist, vil jo dette kunne tydeliggjøres mer på mindre steder. Å være "out of place" slik som Cresswell (1996) beskriver, kan jo også vises om til at man lever som en individualist. Å definere byen som et rom med større spillerom for individualisme innebærer derfor en logisk brist.

Anonymitetens positive og negative sider

Dersom man ikke deltar på noen spesifikk sosial arena og føler seg litt utenfor, kan det oppleves lettere å befinne seg på et sted med mange arenaer, ettersom man da blir mindre synlig. Det blir lettere å navigere mellom de sosiale arenaene, og ensomheten blir ikke så påtakelig. Phillip hadde reist fra mottaket uten å få oppholdstillatelse og ga flere ganger uttrykk for at han opplevde situasjonen sin som usikker og til tider frustrerende ensom. I en slik situasjon kan det å ikke stikke seg ut, men samtidig føle tilhørighet, gi en spesiell frihetsfølelse, og Phillip nevnte da også at "når du er i byen så er det mange ulike grupper, sånn at du selv føler deg mer integrert". Kofi, som gjennom intervjuet gir inntrykk av å være spesielt opptatt av å ta del i det "norske" samfunnet, peker imidlertid på at denne inkognitotilværelsen har en negativ side:

Det er en ulempe ved de aller fleste store byer og store samfunn, det er ikke behov for å gjøre det som må gjøres for å passe inn i samfunnet, altså hovedsakelig lære språket, hovedsakelig i den norske sammenheng så er det å lære språket.

Kofi påpeker at den friheten som anonymiteten gir, kan komme til å vanskeliggjøre integreringen fordi man ikke er nødt til å tilpasse seg. Ifølge ham kan det at man er mindre anonym på et lite sted, dermed ha en positiv funksjon i kraft av at det "tvinger" den fremmede til å passe inn. Dette synspunktet støttes av Afi Boon, somalisk innvandrer, i et leserbrev i Dagbladet lørdag 21. juni 2008:

Når man kommer til landet er det normalt at man søker folk med samme bakgrunn [...] Derfor er jeg glad for at jeg ikke endte opp i store innvandremiljøer som i Oslo [...] Ved å bosette oss i en kommune med lavt folketall og stort sett bare etniske nordmenn, ble vi nødt til å integrere oss så fort som mulig.

George derimot, har et ambivalent forhold til anonymitet. På den ene siden fremhever han den vanskelige følelsen ved å få negativ oppmerksomhet på det lille stedet fordi han er mer synlig der enn i byen, og påpeker at han kan føle seg stigmatisert og utenfor fordi han ser annerledes ut. Han nevner blant annet som et eksempel at folk hadde glodd på ham der han sto ved veien for å se etter meg, og dette opplevde han som rart og ubehagelig. Men på den andre siden trekker han samtidig frem de positive sidene ved å bli lagt merke til:

For eksempel hvis du bor på Furuset i Oslo, vil det ta lang tid før folk vet hvem du er. For du går bare ut der, går på jobb og kommer hjem på kvelden [...] Men hvis du er på bygda, er det for eksempel et marked kalt [...] og folk møtes der. Folk møtes bare for å ta en kaffe. Folk møtes der. Folk ser det hver gang du kjører forbi med sykkelen. De kjenner deg ikke, men de vet hvem du er. Så det er lettere enn i byen.

Ut fra dette kan det sies at George egentlig setter pris på den oppmerksomheten og nærheten som en finner mer av på et lite sted, men at han opplever det som vanskeligere å ta del i dette. Enten er du innenfor, eller så er du utenfor. Flere av informantene kan gi uttrykk for at det følger flere goder med det å leve i et lite samfunn, men at det som innvandrer er vanskelig å nyte godt av disse godene.

Den foregående diskusjonen viser at anonymiteten har to sider. På den ene siden er det lettere å føle at man helt naturlig *er en del av* omgivelsene, slik som

Phillip påpeker, men på den andre siden kan anonymiteten medvirke til at man ikke *tar del i* omgivelsene, slik som Kofi og tildels George gir uttrykk for.

Kan det sies at tilhørighetsfølelsen man får gjennom byens mangfold strengt tatt ikke er "reell", dersom dette egentlig vil si å ikke ha forpliktelser eller genuine kontakter i det sosiale liv? Å si seg enig i dette, innebærer imidlertid å degradere denne overfladiske formen for tilhørighet til noe som er av mindre verdi enn nære relasjoner. Flere av informantene uttrykker faktisk at de har glede av denne overfladiske kontakten, som handler mer om å "flyte med" omgivelsene:

Det er ett sted som alltid er tettpakket av folk. Det er ulike butikker der, hvor de selger mat. Gunerius! Jeg elsker det stedet. Kjempehyggelig ... for når du er der, så kjenner du at du er i en miks av mennesker. Det stedet er alltid tettpakket av folk. Mennesker går inn, går ut, går inn, går ut. I motsetning til andre gater – nei. Der er det bare fem. Men i det området, så er det femti, seksti. Det føles livligere der, enn bare å være en to tre, en to tre. (Umaru)

Det at det finnes så mange og forskjellige sosiale arenaer, gjør altså at det er mindre stigmatiserende å ferdes alene. Muligheten for å navigere mellom sosiale arenaer gjør det også mulig å styre unna folk man ikke vil ha noe direkte med å gjøre. Dette rokker ytterligere ved myten om "byens mangfold".

Siden Oslo er en segregert by, er det tidligere satt spørsmålsteget ved tilstedeværelsen av kosmopolis og mangfold i byen. Det er visse steder det ikke er naturlig for informantene å ferdes fordi de skiller seg ut. Blant informantene prises mangfoldet på generelt plan, men samtidig ønsker man ikke å omgås annerledeshet for mye. Latham (2006) sier at "byen åpner for at individer av enhver type og med enhver smak finner veien til hverandre." Utsagnet illustrerer dobbeltheten ved byens mangfold. Der finnes det et mangfold av individer som finner veien til *hverandre*, altså som søker seg til miljøer som er homogene med dem selv. Phillip sier: "Hvis en person deler det samme, kanskje spiser samme mat, kanskje deler de samme ideene, da er man nødvendigvis mer sammen." Og George legger vekt på det han kaller "common sense":

Jeg vil bare være en del av samfunnet hvis vi alle har denne "common sense" ... hvis vi alle har "common sense", vil mennesker akseptere meg: Vær så god, du kan komme inn her. Du kan gå ut, du kan komme her. Mennesker ringer deg, og all ting. Da føler du at du er en del av

samfunnet. Så, samfunnet er en gruppe mennesker som kommer sammen med "common sense. (George)

Småsteder kan på sin side, i mangel av et variert utvalg av individer, i praksis kreve at en i større grad forholder seg til mangfoldet, ettersom man tvinges til å forholde seg til annerledeshet. Kanskje kan vi skille mellom på den ene siden en type mangfold der ulikheter eksisterer side om side, men uten at disse egentlig interagerer med hverandre, og på den andre siden en type mangfold der det forekommer genuine relasjoner mellom ulikhetene. Og kanskje er det større sannsynlighet for å finne den første varianten i byer, mens den siste lettere oppstår på mindre steder, alternativt at det ikke oppstår noe mangfold her, men i stedet utstøting.

Skillet mellom generelle og konkrete beskrivelser

Dersom det skulle tas normativ stilling til disse to typer mangfold, kunne man ut fra tradisjonelle tanker om integrering ha kommet til at ekte mangfold må bygge på "ordentlig" integrering – altså bør innvandrere ha norske, og helst ganske nære venner. At det sosiale liv nødvendigvis må dreie seg om personlige kontakter, kan imidlertid sees på som en norsk "greie". Sosiale relasjoner kan jo være alt fra å sitte sammen på trikken, til dype og nære vennsrelasjoner. Den flyktige omgangsformen er også av betydning for informantene:

På metro og på T-bane så er de sammen, på bussen så er de sammen, så nordmennene kjenner igjen det afrikanske språket for de har hørt dette på T-banen en eller to ganger. Men nordmennene på bygda har aldri hatt mulighet å være med en innvandrer, for de har ikke samme transportsystem, der så bruker de bil. Her kan man kanskje ha bil, men for å gå herfra til T-bane så lar man bilen stå hjemme og tar T-banen, slik at det er jevnlig kontakt med nordmenn. (Chibueze)

Når det gjelder disse åpne, sosiale arenaer ute i det offentlige rom, er imidlertid nordmenn beskrevet som lukkede og innesluttede:

Når jeg kjører T-banen så ser jeg folk er veldig triste, de er veldig stille, i mitt land smiler de, men her smiler de ikke, men de franske er annerledes, jeg vet ikke om det er fordi de er i Afrika, men de er

annerledes, de smiler og de snakker til deg, du vet ... folk her tenker for mye ... du skjønner hva jeg mener, ikke sant? (Isaac)

Men som en av informantene sier: "Når man først får en norsk venn, blir man ikke kvitt ham." Poenget er at den overfladiske kontakten som verdsettes av informantene i utvalget, og som forbindes med noe urbant, er en tilnærming til det sosiale liv som mange etniske nordmenn muligens forstår seg mindre på og derfor har vanskeligere for å verdsette. Kanskje henger dette sammen med at Norge inntil for kort tid siden, sett i historisk perspektiv, har vært å regne som et bondesamfunn.

Gjennom informantene i utvalget kommer det fram at det å bevege seg i et urbant miljø, *er* av betydning for trivselen og for følelsen av tilhørighet, selv om det er på et overfladisk plan, som for eksempel her hos Kofi: "... for du trenger å få dekket behovene. Du har ikke bare fysiologiske behov, men du trenger tilhørighet og alt det der, og av den grunn må du inn til byen." Det er den overfladiske kontakten det legges vekt på i beskrivelsene av det sosiale livet i byen.

Nordmenn beskrives ofte forskjellig, avhengig av om det snakkes om konkrete relasjoner, eller om det gis en mer generell beskrivelse av "livet rundt". For eksempel er det på den ene siden en tendens til å beskrive nordmenn i byen som åpne, tolerante og opplyste, og miljøet betegnes ofte som flerkulturelt og progressivt. Det viser seg imidlertid at informantene ikke har noe *mer* personlig kontakt med nordmenn i byen enn på mindre steder. På den andre siden beskriver informantene nordmenn på bygda som lukkede, fordomsfulle og "redde" på generell basis. Når det derimot er snakk om personlige kontakter, refereres det likevel oftere til konkrete personer enn hva tilfellet er med byfolk, og relasjonene omtales som gode og nære. For eksempel kommer Chibueze med følgende utsagn av mer generell art:

Hvis du tar utgangspunkt i den lille byen, og der er en afrikaner som har gjort noe dårlig, som har utført en voldtekt, da vil alle på det stedet tro at afrikanere er voldtektsmenn.

Men samtidig beskriver han sine egne erfaringer fra det lille stedet der han har bodd, på denne måten:

Hvis du vil vite hvordan nordmennene i småbyer oppfører seg mot oss ut fra vårt ståsted fra der jeg bodde i [...]? Vi møtte hverandre i kirken, og ... de er ikke slemme altså ..., det var egentlig bra med folkene fra [...], det var faktisk vanskelig for meg å dra fra dem.

Samtalen under intervjuene kan utvikle seg på den måten at informantene begynner med å snakke om bygdesamfunn i generelt negative ordelag, men når de går inn på konkrete personer og hendelser, er holdningen og tonen ofte en annen. På samme måte finner man motsigelser i beskrivelsen av byen, men der med motsatt fortegn.

Inntrykket er altså at når bygd og by konstitueres blant informantene, tas det først og fremst utgangspunkt i generelle, rent intuitive beskrivelser, som sannsynligvis bygger på forforståelser fra allerede nedfelte myter, og ikke på personlige erfaringer.

Oppsummering

Gjennom informantene i utvalget er det kommet fram at oppfatningen av byen og det urbane er farget av myten om kosmopolis, og av muligheten for å være anonym og på samme tid føle tilhørighet. For å illustrere at det eksisterer et skille mellom representasjoner og konkrete, slik Soja (2000) påpeker, har analysen i tillegg satt spørsmålstegn ved om oppfatningene stemmer overens med "realitetene", med "det virkelige liv". Jeg understreker imidlertid at representasjonene uansett er viktige når de gir meningsinnhold til et sted. Disse oppfatningene skaper forventninger som påvirker sosial praksis, og de utgjør en viktig del av informantenes opplevelse av tilværelsen.

Kapittel 5

Hvorfor informantene oppfatter byen slik de gjør

Dannelsen av stedsmyter gjør at mennesker innenfor den samme sosiale gruppen og med de samme forståelsesrammer kan konstituere sted på samme måte. I dette kapitlet går jeg nærmere inn på grunnene til at bildene som er beskrevet i forrige kapittel, eksisterer i nettopp denne gruppen. Her tas det sikte på å avdekke sammenhenger mellom fellestrekk hos informantene i utvalget og det at de konstituerer byen og de urbane egenskapene slik de gjør. Målet er å finne mulige årsaker til intersubjektivitet i utvalget.

Betydningen av kultur, bakgrunn og identitet

Hvordan et sted "evalueres" av en person, er knyttet til vedkommendes identitet, ettersom representasjonene ofte er et uttrykk for enten tilhørighet, eller det motsatte – avstand eller antipati (Hidle 2004). Siden diskusjonen baserer seg på hvilke myter som gjør seg gjeldende blant informantene som gruppe, er det sentralt å se nærmere på hvilke egenskaper informantene har til felles, og hvordan disse egenskapene kan innvirke på representasjonene. Begrepet identitet kan i denne sammenheng forenkles til å bety karakteristika. Selv om dette kan synes som en svært forenklet og kategoriserende tilnærming, er den likevel hensiktsmessig for å illustrere hva intersubjektiviteten i gruppen kan være bygget på.

Som vi har sett, er det langt på vei en felles oppfatning blant informantene om at byen er kosmopolitisk, og i tillegg er muligheten for å være anonym et viktig poeng for mange. Myten om byen som et sted med rom for individualisme gjorde seg imidlertid ikke så sterkt gjeldende. Hva er det med informantene som gjør at de ser byen på den måten de gjør? Hva kan representasjonene si om hva de

identifiserer seg med, eller i motsetning til? Er det spesielle grunner til at noe inkluderes og noe annet ekskluderes i representasjonene?

Flyktning- og innvandrerbakgrunnens betydning

Ideen om det flerkulturelle hele står sentralt hos informantene. Kosmopolis representerer et verdigrunnlag som mange liker å identifisere seg med. Én grunn til dette kan være at flere har opplevd krig og undertrykkelse som skyldes religiøse og kulturelle forskjeller, slik at gjensidig respekt og forståelse derfor blir spesielt viktig. Noen av informantene var mer preget av en turbulent periode i hjemlandet enn andre. Både Chibueze og George ble spesielt følelsesmessig engasjerte og kom ofte inn på politiske spørsmål og verdisyn:

For Europa ... man kan ikke si at det er paradiset, for paradiset, det tilhører Gud, men i hodene til afrikanere så er Europa et sted for frihet og sosial trygghet og moral, for i Afrika så tillater ikke den sosiale tilstanden deg å utvikle deg. Jeg var arrestert i en måned, jeg hadde ikke gjort noen ting. (Chibueze)

Chibueze var for øvrig under store deler av intervjuet opptatt av å rettferdiggjøre det faktum at han hadde kommet til Norge, og han brukte mye tid på å fortelle om bakgrunnen for at han forlot hjemlandet sitt, og på å overbevise meg om at dette var sant. På ett tidspunkt uttrykte han at dersom jeg var en utsending for Utlendingsdirektoratet, så kunne det være det samme, for han snakket uansett sant. Videre forklarte han at til tross for at han savnet familie og venner, var det verdt prisen å kunne bo i Norge på grunn av friheten og tryggheten her. I lys av dette kan man tenke seg at de verdier som hører til det kosmopolitiske idealet, er spesielt viktige for informanten siden de står i motsetning til de forholdene som førte til at han måtte flykte fra hjemlandet sitt. I dette perspektivet kan man tenke seg at informantenes bakgrunn som flyktning gir en intersubjektiv forståelse av kosmopolis:

Alle som kommer fra krigen, vil ha psykologiske problemer, folk bør forstå dette! Vi vet at vi kommer fra et annet sted, vi kom fra en krig. Vi vet hva vi så. Og vi vet hva som skjedde der ... Vi har lidd mye, vi har forlatt våre hjem i nesten 15 år, de burde vite hvordan de skal ta

vare på oss [...] Flyktningetjenesten tar flyktninger for å være lik dem selv. (George)

Uttalelsene til George sier videre noe om at krig og utrygghet som erfaringsbakgrunn gir et annet utgangspunkt for å skulle orientere seg i livet, og peker i retning av at bevisstheten rundt dette står sterkt.

Gjennom intervjuene kan jeg videre fornemme at det finnes et særskilt behov i denne gruppen for å ha et universelt identitetsgrunnlag. Å føle tilhørighet er viktig for alle mennesker, og er noe som kan oppleves som en spesiell lengsel og utfordring for innvandrere:

På en måte så må du streve, og din bakgrunn som innvandrer kommer inn [...] det som spiller noen rolle, fordi det er et konformitetssamfunn, er at du oppfører deg som forventet, så hvis du klarer å gjøre det, kan du være tilfredsstillt personlig. (Kofi)

Kofi sier videre at Norge er et relativt rigid og uniformt samfunn, på den måten at det ikke er rom for å skille seg ut, og at dette kan oppfattes som spesielt vanskelig for en innvandrer. Intervjuene gir generelt et inntrykk av at følelsen av å passe inn er et viktig tema for informantene. Siden kosmopolis-myten på mange måter representerer et samfunn der man passer inn uansett kulturell bakgrunn, er det naturlig å tenke seg at dette er en myte som lettere vil kunne dukke opp blant innvandrere på grunn av den situasjonen de befinner seg i. Ut ifra en tanke om at man ser det man ønsker å se, kan det derfor trekkes en slutning om at den intersubjektive forståelsen av den kosmopolitiske byen også henger sammen med at alle i gruppen er innvandrere.

Et tredje perspektiv er at intersubjektiviteten i gruppen kan skyldes at det eksisterer en egen bevissthet og kunnskap rundt fenomenet kosmopolis som bygger på erfaring. Erfaringen springer ut av samtaler om, eller opphold i, byer som Paris, Madrid og Brussel, gjennom kontakt med venner og familie fra hjemlandet som nå er bosatt i slike byer. Steder informantene har besøkt, har gjerne vært områder der det også har vært andre innvandrere. Bevisstheten rundt det kosmopolitiske er sterk, siden man observerer byen som en fremmed som kommer utenfra, og som har et spesielt behov for kosmopolis. Awilo er en av de informantene som har god kjennskap til andre europeiske byer. Selv har han bodd i

Madrid, og han er ofte på reise til Paris og London i forbindelse med jobben sin. Som et resultat av disse reisene har han fått et bevisst forhold til om det kosmopolitiske er til stede eller ikke: "Hvis du er fra andre steder så er Frankrike bra, hvis du ser på fotball, så er laget satt sammen av folk fra mange nasjoner og sånn er det der også, det er ingen grenser." Oba har familie i Belgia og kommer ofte med sammenligninger med Brussel under intervjuene:

I Belgia kjenner jeg flere fra [...]. Jeg kjenner noen som bor i en liten landsby, og noen som bor i Brussel ... Også i Brussel kan det være vanskelig å få jobb, men der er det mange ulike nasjonaliteter, og det skjønner ikke de andre, fordi det er mange nasjonaliteter. Og det gir flere muligheter, flere enn i en liten by.

Som besøkende har denne type innvandrere ofte et annet utgangspunkt for reisen enn for eksempel nordmenn på shoppingtur. Det er et utgangspunkt som sannsynligvis gir en større årvåkenhet for om kosmopolis er til stede eller ikke. Bevisstheten rundt begrepet har bygd seg opp gjennom trening i å kartlegge og bevege seg i kosmopolitiske baner, på den måten at de vet hvor man skal lete etter den afrikanske restauranten og hvordan man skal orientere seg for å koble seg opp mot nettverk med ulike mennesker. Denne kunnskapen og bevisstheten kan også være nedarvet gjennom generasjoner, i tillegg til at det kan være myter som videreføres i hjemlandet, i flyktingleire eller på mottaket.

Det at informantene har bakgrunn som flyktning og innvandrere, kan altså være medvirkende til at de har et bevisst forhold til kosmopolis. Kosmopolis representerer et sett av verdier som handler mye om å forholde seg til, og med tiden "komme over" annerledeshet. I det følgende vil vi derfor se nærmere på hva informantene selv definerer som annerledeshet, og hvordan de definerer seg selv som gruppe i forhold til dette. Hvem er egentlig "de andre" for informantene, og hvordan beskrives de?

Betydningen av "oss og de andre"

Ifølge Said (2002) spiller geografiske prototyper inn når vi definerer oss selv i forhold til hvem som er "de andre". Et relevant spørsmål blir da om det finnes tendenser blant informantene til å definere seg selv som en motpol til det vestlige.

Selv om tendensen nok er der til å omtale det vestlige og det europeiske som "det andre", er det imidlertid den norske prototypen som er mest fremtredende i utvalgets beskrivelser av det som er annerledes. Nordmenn beskrives ofte som noe helt for seg selv, og som også skiller seg både fra USA og det europeiske kontinentet. Norge fremstilles som noe konvensjonelt og "gammeldags" i forhold til resten av Europa. Enkelte utsagn går helt på tvers av hva mange nordmenn er vant til å tenke om seg selv, som for eksempel her hos Kofi: "Jeg var overrasket ... størstedelen av det norske folk har ikke hatt muligheten til å reise utenlands for å lære å kjenne andre samfunn."

Flere av informantene underbygger sin oppfatning av nordmenn med historiske forhold, som for eksempel at Norge har kort tradisjon som innvandrerland. Noen tar også utgangspunkt i geografi, ved fremstille Norge som noe fjernt, avsidesliggende og perifert i forhold til resten av verden. Informanter som har vært her i lengre tid, snakker ofte mer ut fra egne erfaringer, mens for eksempel Chibueze, som ikke har vært her så lenge, bruker historiske og geografiske fakta og resonnerer seg frem til hvordan den norske prototypen er:

Nordmannen er forsiktig og mistenksom ... hvorfor forsiktige? Fordi det er et land som ikke har hatt mye kontakt med land utenifra. Det er ikke lenge siden det begynte å komme afrikanere hit, det er ikke lenge siden nordmenn kom i kontakt med utlendinger.

Andre informanter tar utgangspunkt i rent intuitive beskrivelser. Phillip, som også har vært her i relativt kort tid, beskriver hvordan han opplever nordmenn rundt seg ut fra hva de utstråler: "Nordmenn virker triste [...] jeg ser på øynene deres og ler ... der jeg kommer fra, der ser man sol." Videre kommer det frem at Phillip identifiserer seg mer med det franske. Tendensen til å sammenligne med Frankrike er ganske stor blant informantene. Siden mange er fransktalende er dette naturlig, men tendensen er også til stede blant de engelsktalende. Frankrike og andre land på kontinentet fremstilles ofte som mer avanserte og spennende. Phillip beskriver her nordmenn som kjedelige og rutinepregede i forhold til franskmenn:

De franske, de er mer som oss ... jeg vet ikke ... de er annerledes ... jeg synes at her er det altfor mye program, nordmenn er veldig stille, de er melankolske, de er veldig dype ... hvis noen har kommet til Norge, så sier de at de synes det er ganske kjedelig, sammenlignet med for eksempel Tyskland eller Belgia.

Kofi forklarer hvordan man kan merke avstanden til nordmenn gjennom sosiale koder:

Jeg har også snakket med andre vestlige innvandrere som franske og tyske, og det er det samme, for sosialt er det strukturert annerledes i Norge. Det kan være måter ting gjøres på, for eksempel hvordan ting gjøres på arbeidet, hvordan man skal ringe en venn, hvordan du hilser, hvor ofte du skal snakke med en person før du begynner å snakke med han som en kamerat, hvordan du skal oppføre deg første gang når arbeidskolleger møtes utenfor arbeidslokalene ... her har den norske kulturen klare trekk som skiller seg fra den søreuropeiske og vestafrikanske måten å gjøre ting på.

Utsagnene kan tyde på at disse informantene har en opplevelse av at nordmenn skiller seg fra andre europeere. Også Kofi sier noe om at det vestafrikanske er definert som noe eget. I tillegg til å referere til egen landbakgrunn når de omtaler seg selv, er det også flere andre informanter som snakker om det sentral- eller vestafrikanske som noe som er deres eget. Andre afrikanske folkegrupper fremstilles derimot gjerne som noe fremmed. Phillip sier for eksempel at han føler han har mer til felles med etniske nordmenn enn med somaliere. Flere uttrykker avstand, og til tider antipati, for somaliere, slik som Chibueze her: "På mottaket var det en somalier, men vi forsto hverandre ikke." Flere av informantene forbinder somaliere med noe negativt og assosierer dem med kriminalitet og destruktiv livsførsel:

Du vet i Afrika er det forskjellige kulturer i nord, Sudan og Etiopia er litt annerledes i forhold til de andre, men somaliere ... de er helt ... jeg forstår ikke dem [...] Jeg kan ta som eksempel at hvis du har 100 somaliere, så har du 20 av dem som kan gjøre noe bra, som passer til samfunnet. (Awilo)

Holdningen til Awilo endret seg imidlertid når han snakket om en konkret person han kjente litt til:

Men du har noen som studerer også, og de er veldig flinke de som studerer, for jeg traff en, og han studerer medisin i Ungarn og han er veldig flink.

Beskrivelsene er gjerne basert på generelle oppfatninger, uten at noen av informantene egentlig kjenner noen somaliere. Det er derfor sjelden at de har konkrete eksempler å komme med når det gjelder å beskrive somaliernes negative atferd. Det er heller et uttrykk for generell avstand:

Vi fra Vest-Afrika, vi møtes, snakker sammen, hilser, prater og er sammen. På den annen side, Øst-Afrika, vi ser dem, ser ned og går forbi. De fra Somalia og Sudan, de er på en måte ... Jeg vet ikke helt hvordan jeg skal beskrive dem, jeg vet ikke helt. Somaliere elsker seg selv, men ikke andre, derfor ser du ikke en somalier med liberianere eller irakere. (Umaru)

Det vestafrikanske oppfattes som noe progressivt og moderne i forhold til det østafrikanske. Informantene stiller altså ikke med noen "afrikansk", i motsetning til "vestlig", identitet, og dette er i tråd med tankegangen til Said (2002). I utvalget finnes det imidlertid flere måter å definere "oss" på. Liberianere legger for eksempel vekt på samme landbakgrunn, mens det for andre, for eksempel Phillip og Chibueze, handler mest om å være kristen eller ikke-kristen.

Det er altså en tendens blant informantene til å mene at nordmenn er litt rare og lite kosmopolitiske i forhold til resten av Europa, og at Sentral- og Vest-Afrika er mer kosmopolitisk enn andre deler av Afrika. Det kan virke som disse definerer seg selv inn i en sentral-/vestafrikansk gruppe – "oss", som er mer kosmopolitiske enn "de andre". Dette kan i neste omgang medvirke til at det kosmopolitiske står sentralt i informantenes representasjoner. I dette ligger det imidlertid en selvmotsigelse. I prinsippet er jo det å definere seg selv som gruppe, og å uttrykke avstand til andre, ikke forenlig med det å være kosmopolitisk. Dette viser nok at det kosmopolitiske bør forstås som et ideal, og som en visjon å strekke seg mot, og ikke defineres gjennom konkrete væremåter.

Kulturens betydning for mindre vektlegging av individualisme

Hovedtendensen er altså at informantene vektlegger betydningen av å være anonym, mens tanker om frihet for individet ikke er særlig fremtredende. Én grunn kan være at vestlige samfunn muligens vektlegger individets rettigheter og frihet i større grad enn afrikanske. I afrikanske samfunn står familiemedlemmene gjerne i et større avhengighetsforhold til hverandre, og det kan gi grunnlag for en mer

kollektivistisk tankegang, der det er vanligere å tenke "oss" enn "jeg". Selv om det ikke er noen direkte utsagn som viser dette, kan tenkes at denne bakgrunnen er en fellesnevner for informantene som gjør at det er relativt lite fokus på selvtutfoldelse i byen.

En annen fellesnevner kan være at mange i gruppen i første omgang er opptatt av og konsentrert om å etablere et normalt fungerende liv med jobb og bolig, slik at de mer filosofiske og eksistensielle tilnærminger til selvet og tilværelsen kommer i andre rekke. Her kan det se ut til å være en viss forskjell mellom informanter som har vært her i lengre tid og er godt etablerte, og informanter som relativt nylig har kommet til landet. Awilo og Oba, som har bodd i landet i henholdsvis sju og åtte år, snakker langt mer inngående om personlige ambisjoner enn for eksempel Isaac, som først og fremst er opptatt av om han vil komme til å få oppholdstillatelse eller ikke. Som filosofistudenten Kofi påpeker, er det nærliggende å tenke seg at de mer dyptgående, eksistensielle spørsmålene som opptar personer i et moderne, individualistisk samfunn, først kan få oppmerksomhet etter at de primære behovene er dekket: "Hvis det ikke bare er de fysiologiske og biologiske behovene som er dekket, men også behovene for det å være og det å aktualisere er dekket, da vil han bli der selv om det bare er 2000 innbyggere."

Videre har informantene det til felles, at de har kunnskap om by/land-aksen i Sentral- og Vest-Afrika og hvordan denne aksen på vesentlige punkter skiller seg fra den vestlige når det gjelder tilgangen på materielle goder:

Når man er oppvokst i et fattig miljø, da må man tenke på økonomien ... der hvor verden åpner seg det er det mest ... Da jeg var liten pleide vi å dra på ferie til byen, så alle mine drømmer er i byen ... og det er der man finner pengene for å kjøpe inngang. (Phillip)

Den afrikanske landsbygda kan være preget av fattigdom, og kan mangle vann, tilgang på teknologi og nødvendig infrastruktur. Et slikt dyptgående skille mellom by og land finner vi ikke i norsk sammenheng. Den afrikanske aksen har nok likevel bidratt til å forme tankegangen om forholdet mellom bygd og by, også for afrikanere i Norge. Den som er vant til å tenke, og har erfaring for, at byen kan dekke basale behov som vann og skolegang, vil kanskje i første omgang være mest opptatt av denne funksjonen ved byen, selv i Norge. Tanker om videre individuell

utfoldelse hører framtiden til. Mindre vekt på individualisme kan dermed sies å være kulturelt betinget.

Identitetens betydning for ønsket om anonymitet

Informantenes ønske om anonymitet kan på sin side representere et grunnleggende behov for ikke å være "out of place", slik som Cresswell (1996) beskriver det. Ønsket om ikke å skille seg ut fra omgivelsene er nært beslektet, og kan lett forveksles, med tilknytningen til kosmopolis, ettersom det i begge tilfeller kan handle om å få innpass i de rutiner og prosedyrer som gjelder i samfunnet rundt. Myten om urbanitet som muligheten for å være anonym, handler imidlertid mer om hvordan informantene rent personlig opplever det å leve i byen, mens kosmopolis-myten ofte dreier seg om mer generelle uttalelser om samfunnet som helhet. Når samtlige av informantene er opptatt av ikke å skille seg ut, kan det henge sammen med at de har hatt lange perioder med usikkerhet, utrygghet og turbulens, og at de nå ønsker seg et rolig og forutsigbart liv der uønsket oppmerksomhet er lite velkomment. Flere har også opplevd dette når de har bodd i mottak på mindre steder. Her det igjen bakgrunnen som flyktning og innvandrere som kan innvirke på hva informantene som gruppe vektlegger og tar med når de konstruerer det urbane. Dette synspunktet kan gi støtte til Iveson (2006) som fremhever at byer er et godt sted å være for fremmede.

Betydningen av motsetningsforholdet mellom bygd og by

Den foregående diskusjonen viser at felles bakgrunn og erfaringer spiller inn på prosessen med å konstruere myter innenfor en gruppe. En annen mekanisme som ifølge Sibley (1995) kan virke inn, er menneskers tendens til å forstå verden gjennom å plassere inntrykk relasjonelt til hverandre. Ved å holde ulike fenomener opp mot hverandre, beskrives de gjennom hva de er og hva de *ikke* er. På den måten blir verden enklere å kategorisere og forstå.

Grunnlaget for en slik enten-eller-tankegang legges allerede når informantene blir konfrontert med begrepet by. Begrepene by og bygd forutsetter og definerer hverandre, og det er derfor naturlig at de oppfattes som motsetninger. Det var et mål under intervjuene å holde fokus på byen, men i stor grad

konstruerer informantene beskrivelsene ut fra hvordan det er/ikke er på bygda, og dermed hvordan det ikke er/er i byen: "Men menneskene her i Oslo, de er snille! Det er ikke noe lett liv, men de er veldig snille, i den lille landsbyen så er de veldig lukket, jeg vil ikke si hei til dem" (Isaac). En slik forenklet svart/hvitt-tenkning var gjennomgående blant informantene, og fremstillingene av en stedskategori var lite nyanserte. Dette var mest påtakelig for de generelle representasjonene. I byen var det på én måte, og på det lille stedet var det på en annen måte: "Når jeg går ut på dansegulvet på det lille stedet, vil alle damene gå og sette seg fordi de ser en med en annen hudfarge ... går jeg ut på klubb i Oslo, og jeg kan spørre deg: skal vi danse? og du vil svare ja, vi danser!" (George)

Folk i byen beskrives som mer tolerante og verdensvante, mens folk på bygda er lukkede og innesluttede. I byen er det mer kosmopolitisk, mens det på småsteder er ensidig og snevert. Det skjer lite på på et lite sted, og det skjer mye i byen. I byen har man innpass, mens man faller utenfor på et lite sted. Slik beskrives byen og småsteder gjennom binære begrepspar, nemlig i forhold til og i opposisjon til hverandre. De egenskaper som vektlegges i beskrivelser av det urbane liv, får derfor gjerne et motsatt fortegn på mindre steder, mens attributter som er felles for bygd og by, ikke tas med i beskrivelsene.

Flyttehistorien til informantene i utvalget varierer. Noen flyttet direkte fra mottaket før de ble bosatt i en kommune, og enkelte av disse har vist seg ikke å ha fått opphold. De færreste har bodd i lengre tid på et lite sted. Livet på mottaket beskrives som entydig negativt fordi det er forbundet med stress og usikkerhet. Chibueze sier at den egentlige grunnen til at han ville flytte til Oslo, var at han ville komme seg bort fra det livet han levde på mottaket – "For når jeg var der så følte jeg meg liten, jeg tenkte for mye, jeg var stresset, så jeg forble i den samme tilstand som jeg kom i." Etter en tid, når han har etablert seg, ønsker han derimot å flytte tilbake til stedet der mottaket lå.

Tilværelsen på mottaket oppleves som presset og frustrerende av samtlige av informantene. De positive fremstillingene av byen kan derfor være influert av forventninger og bilder som har oppstått på det isolerte og lukkede livet på mottaket: "Det handler ikke bare om bylivet, men også den type liv man lever på mottaket ... vi liker det ikke" (Isaac).

Oba hadde særlig negative opplevelser knyttet til et lite sted:

Jeg husker fremfor alt da jeg kom til den lille byen, at noen av naboene hengte opp en lapp der det stod at man ikke burde inngå vennskap med de utlendingene for de der var farlige. Han som jobbet på mottaket der ... en dag prøvde han å koble oss med våre norske naboer gjennom møte i kirken, men ikke engang det hjalp. Jeg husker denne dagen at vi var femten stykker som tenkte at nei, vi flytter herfra. Så vi bestemte oss for at nå reiser vi til byen.

En konsekvens av dette kan være at opplevelser som egentlig knytter seg til den spesielle livssituasjonen som det er å leve på et mottak, alt stresset det medfører, projiseres over på bygdelivet i sin alminnelighet. Byen og det urbane representerer dermed det motsatte av livet på *mottaket*, som er isolert og gir en følelse av å leve utenfor samfunnet, og ikke minst er det stigmatiserende. Informanten sier videre at beboere på mottak ofte kan ha en negativ innvirkning på hverandre. Den kollektive misnøyen som oppstår på mottaket, danner grunnlag for en felles oppfatning om at byen representerer det motsatte. Selv om den negative situasjonen egentlig kan skyldes andre forhold enn de stedsrelaterte, knyttes opplevelsene og følelsene allikevel til omgivelsene.

Oppsummering

Dette kapittelet har pekt på at informantene i utvalget har en felles bakgrunn som flyktninger og innvandrere, og at dette kan bidra til at forestillinger om byen som noe kosmopolitisk står sterkt. Dette er fordi de verdier som ligger til grunn for kosmopolis-begrepet, kan oppfattes som konfliktforebyggende, og at det kan føles lettere å finne innpass i et kosmopolitisk samfunn. Videre har vi sett at informantene definerer seg selv som mer kosmopolitiske enn nordmenn og andre afrikanere som ikke kommer fra Sentral- eller Vest-Afrika, og at de identifiserer seg mer med andre europeiske land nedover på kontinentet. Det påpekes videre at når individualisme ikke er et sentralt tema for informantene, kan det blant annet skyldes tendenser i deler av afrikansk kultur til å tenke mer på fellesskapet, mens vestlige samfunn i økende grad har lagt vekt på den enkeltes utfoldelsesmuligheter. Videre har informantene det til felles at de er eller har vært gjennom en stor omstillingsprosess, slik at hovedfokuset ligger på å få den praktiske hverdagen til å gå rundt fremfor spørsmålet om selvrealisering. Til slutt

fremheves det at informantene gjerne har et ønske om stabilitet og ro, og at dette kan ligge til grunn for gruppens fokus på muligheten for anonymitet.

Kapittel 6

Informantenes forhold til det lokale og det transnasjonale

I de foregående kapitlene har vi sett at det sosiale livet spiller en stor rolle i informantenes beskrivelser av bygd og by. Det sosiale er viktig både for å kunne finne arbeid og for å få en følelse av tilhørighet. Hittil har diskusjonen tatt utgangspunkt i den lokale konteksten. I dette kapitlet diskuteres det i hvilken grad informantene konstituerer sitt sosiale liv gjennom transnasjonale nettverk, og i denne sammenheng, hvilken betydning de tillegger nærmiljøet sitt. Diskusjonen tar sikte på å gi et bilde av hvor forankret informantene er på stedet der de bor, og om det gjør noe forskjell om de bor i byen eller på et lite sted. Videre drøftes det om disse forholdene har betydning for hvordan informantene leser byen.

Betydningen av det lokale

Tidligere er spørsmålet stilt om sosial kontakt på lokalplanet har fått mindre betydning etter hvert som det er utviklet en ny kommunikasjonsteknologi som har gjort det langt lettere og enklere å opprette og ivareta transnasjonal kontakt.

Et innblikk i informantenes hverdag gir et inntrykk av hvilke relasjoner og hvilke rom som har betydning. Informantene sier at alminnelig kontakt med familie og venner fra hjemlandet på telefon og e-post er relativt hyppig, men beskrivelsene er ikke av en sånn art at de gir assosiasjoner til at det forekommer stor grad av nettverksbygging og allianser, slik som Vertovec (1999) beskriver det. Selv om relasjoner bevares på tvers av landegrensene, gis det ikke noe inntrykk av at dette er en aktivitet som har større betydning for informantene enn nærmiljøet og det som skjer "her og nå". Chibueze har vært her relativt kort tid, og det virker som han er nært knyttet til sin historie fra hjemlandet. Han er likevel mer opptatt

av å opprette et sosialt nettverk rundt seg der han bor nå, enn å pleie kontakter med folk hjemmefra, enten de er bosatt i andre land eller i hjemlandet: "Jeg er ikke så interessert i dem som er utenfor landet, mer de som er her", sier han. Chibueze er blant annet aktiv i kristne miljøer. Phillip har den samme holdningen. Selv om han er knyttet til venner i hjemlandet og i andre land, er han først og fremst interessert i å skaffe seg et nettverk der han bor nå. Han sier også at det er mer interessant å chatte med folk han også kan møte ansikt til ansikt:

Noen av mine venner ... faktisk så ringer jeg dem og så får jeg vite hva som skjer i hjemlandet, og så leser jeg nyhetene, så av og til så ser jeg på tv etter jobb, og hvis jeg er sliten så vil jeg chatte (Phillip).

(Int.: Chatter eller mailer du mye med folk eller venner i utlandet?)

Jeg chatter ... men ... jeg vil heller chatte med folk som er her, få deres mailadresser, diskutere med dem, men utenfor landet er det vanskelig. Jeg foretrekker fremfor alt å ha kontakt med folk i Oslo, for etter at vi har chattet, kan vi møtes ... vi går, jeg vet ikke hvor, ja for eksempel til Grønland.

Phillip er i likhet med Chibueze aktiv kristen og er spesielt opptatt av å få innpass og etablere seg i kristne miljøer. Det kan tenkes at det er et ekstra behov for å delta i religiøse felleskap for dem som er personlig kristne, og at dette er en faktor som forsterker fokuset på lokale bånd:

Om andre [...] i andre europeiske land har kontakt med oss? Nei ... Hvis det er noen fra familien som vet at du er her, da er kontakten mulig, men hvis du ikke kjenner dem fra før, på basis av ingen ting er det ikke kontakt, men på basis av noe så er det kontakt. Det folk sier om Paris eller ... det folk sier om livet der nede, det interesserer meg ikke, den informasjon andre rapporterer fra andre land i Europa, for meg så interesserer det meg ikke. (Chibueze)

Det er en identifikasjon med det som skjer i hjemlandet, og tankene går ofte dit, men ikke i den grad at stedet der de befinner seg mister betydning. For noen er det et mål å kunne vende tilbake til hjemlandet, mens andre er innstilt på å leve livet sitt i Norge. Phillip og Chibueze er blant dem som ser for seg at de skal flytte tilbake, men fokuset for det sosiale livet deres er likevel på hverdagen, her og nå. Begge gir uttrykk for at de opplever situasjonen sin som frustrerende, og kanskje det nettopp er derfor at den lokale tilknytningen blir ekstra viktig, slik at

hverdagen får mer innhold og fungerer som en drivkraft. Både Phillip og Chibueze var blant de informantene som ga uttrykk for at de slet med de opplevelser i hjemlandet som førte til at de flyktet. Phillip uttrykker her at det er viktig å ha et liv som gir mening her og nå, nettopp for å glemme vonde opplevelser og savn:

I byen er det bedre, vi er opptatt, ikke på grunn av jobb, men på grunn av mennesker du kan snakke med og kontakten, og så i kirken tar jeg meg tid til å gå og kjenne på meg selv ... spirituelt, for å legge ting bak meg, for å glemme livet [...] på bygda kan jeg ikke oppnå dette.

Også på arbeidsplassen, er hovedregelen at det er de lokale sosiale nettverkene som teller. Informantene sier at den sosiale kapitalen som ligger i disse nettverkene, i stor grad bygger på relasjoner ansikt til ansikt. Det viktige er at "sjefene ser deg og snakker med deg". Viktigheten av å være der det skjer understrekes, noe som er nok en bekreftelse på at nærmiljøet er av stor betydning.

I det store og det hele er derfor hendelser i dagliglivet knyttet til nærområdet for informantene, "slik som det er for de fleste" ifølge Pratt (1998). Spørsmålet som skal besvares, er imidlertid også hvorvidt byen og det urbane representerer en endring i hvordan disse relasjonene utspiller seg, og i tilfelle hvorfor.

Betydningen av det transnasjonale

Selv om forekomsten av transnasjonale relasjoner er større i byer fordi det bor flere innvandrere der, betyr ikke det nødvendigvis at transnasjonale sosiale nettverk på det personlige plan påvirkes av om man befinner seg i Oslo eller i Finnmark. Gjennom intervjuene har det tvert imot kommet frem at enkelte har mindre transnasjonal kontakt når de flytter til byen. Dette har sammenheng med at informantene føler seg ensomme og isolerte på småstedene, og at behovet for kontakt utenfor den lokale konteksten derfor blir større på bygda. Følelsen av ikke å passe inn i nærmiljøet på et lite sted skaper et behov for å søke forankring gjennom andre kanaler. I tillegg gir mer "dødtid" rom for å rette fokuset utover. Hvor lett man blir rastløs, kan også ha en innvirkning på hvor mye man engasjerer seg for å opprettholde sosiale nettverk. Phillip påpeker for eksempel at han var mer avhengig av kontakt med venner og familie i andre land da han bodde på bygda,

ettersom han kjedet seg mer der. Han var imidlertid en person som likte å ha mye å gjøre, og som var opptatt av å holde seg i aktivitet:

Hvis jeg bor i bygda vil jeg kontakte dem mer. For jeg har ikke noe å gjøre og jeg vil jo kommunisere, så jeg vil kontakte dem mer, men i byen så er det annerledes, man har mer kontakt her, man er mer opptatt, man har avtaler, jeg har avtale klokken 17 nå i kirken, i morgen har jeg avtale klokken 9, men da jeg var i landsbyen, så hadde jeg all denne tiden her fri.

I dette perspektivet kan det sies at sosial transnasjonal kontakt kan være et *resultat* av, og ikke en *årsak* til manglende sosial forankring i nærmiljøet. For informantene representerer byen mer sosial kontakt og økt aktivitetsnivå. Denne urbane livsstilen tar oppmerksomheten bort fra "frender" i andre land og gir større forankring til stedet der de bor. Dersom man kaster anker et sted, drar man det opp et annet, fordi man har begrenset ankerkapasitet.

I tråd med dette trekker Kofi en analogi mellom Norge og USA og bygd/by. Ifølge hans resonnement er det slik at det å ha en "fremmedkulturell" bakgrunn i USA ikke får samme betydning som i Norge, ettersom det amerikanske samfunnet i utgangspunktet er fundert på tilstedeværelsen av mange ulike kulturer. Han forklarer videre at det som er av betydning der, er individets plass i samfunnet, og ikke den kulturelle tilknytningen. Han sier også at dette er en faktor som medvirker til at transnasjonale bånd til hjemlandet eller andre land bevares i mindre grad, enn hva som hadde vært tilfellet om den kulturelle bakgrunnen hadde vært veldig viktig:

For hvis vi ser på California, for eksempel, de som innvandrer der, de glemmer familien totalt i følge statistikken. Kontakten de holder er veldig svak i forhold til Norge, fordi den amerikanske måten å gjøre ting på går på mye individualisering og aktualisering, og det går på å hevde seg selv. Grunntrekkene i det amerikanske samfunn gjør at tilhørighet og opprinnelse ikke spiller så stor rolle, det som spiller rolle er hvor delaktig man er i samfunnet [...] De aller fleste holder ikke kontakten, de ringer ikke tre ganger hver uke, slik som en asylsøker i en landsby med 2000 innbyggere vil gjøre fordi det ikke er noe å gjøre.

Det kan imidlertid diskuteres om dette er et gyldig utsagn. Det finnes flere eksempler på folkegrupper i USA som har en sterk grad av transnasjonale aktiviteter. Ett eksempel er den jødiske befolkningen. Kofis resonnement er

imidlertid interessant fordi det avdekker følgende tankegang: jo mer man føler seg hjemme et sted og er aktiv der man bor – noe informantene sier de i større grad gjør i byen enn på bygda – desto mindre forankring vil man ha i hjemlandet eller i transnasjonale nettverk. Informantene mener at bylivet har mer å tilby med hensyn til sosiale relasjoner og aktivitetsnivå. Denne urbane livsformen fyller et tomrom som oppstår på bygda, et tomrom som fordrer til å søke kontakt utenfor den lokale konteksten.

Disse funnene strider mot tanken om at sosiale relasjoner i byen i større grad er koblet opp mot det transnasjonale, og at man derfor er mindre forankret i byer. Resonnementet tilsier heller at innvandrere er mer lokalt forankret i byen enn på mindre steder. Det er heller ingen tendenser blant informantene i utvalget til å konstituere byen som et transnasjonalt koblingspunkt for sosiale relasjoner, slik som Smith (2001) og Morley (2000) hevder. For det første er behovet for denne type sosiale kontakt mindre i byen, for det andre sidestilles uansett bygd og by når det gjelder tilgangen til transnasjonale nettverk:

Bibliotek ... no problem, det er Internett og alt, no problem ... og det er bra, for hvis du bor i et landlig område så kan du ha Internett i huset ditt, og hvis du er i Oslo kan du også ha Internett i huset ditt, og du er fri til å kontakte, så for meg har det ikke noe å si [...] for meg er det mer direkte kontakt med menneskene som betyr noe. (Phillip)

Forholdet mellom det lokale og det transnasjonale på sikt

De slutninger som er trukket hittil, tar utgangspunkt i at man er mer forankret ett sted enn et annet, og at forankring ett sted fører til mindre forankring et annet sted. Det har imidlertid kommet frem i intervjuene at det nødvendigvis ikke alltid er slik. Ngugi påpeker at det kan tenkes han vil opprettholde mer kontakt med nettverk utenfor den lokale konteksten, bare han har fått ordnet seg ordentlig der han bor først. Transnasjonale relasjoner kan altså være betinget av at man først forankrer seg lokalt, slik at man har en stabil plattform å bygge ut fra. Det var gjerne de av informantene som hadde vært her kort tid, og hvis situasjon var preget av usikkerhet, som understreket betydningen av det sosiale livet her og nå fremfor det transnasjonale. Både Isaac, Chibueze og Ngugi var i en etableringsfase, og var i ferd med å orientere seg i Oslo. Derimot var transnasjonalisme et mer

nærliggende tema for dem som hadde vært her i lengre tid og var mer etablerte, slik som Oba: "Jeg har kontakt med [...] i London, og så reiser jeg ned dit og besøker dem, i London og Belgia." Oba forklarte videre at han og noen venner hadde gjort forsøk på å kontakte en internasjonal organisasjon for folk fra hans hjemland. Awilo på sin side var i ferd med å utvide et grossistfirma og påpekte i denne sammenheng at det var helt nødvendig å bo i en by dersom man skulle nå målene sine:

Ja, kontakter for å jobbe og ... for jeg er veldig sånn ambisiøs, for ting og alt det jeg vil gjøre i forhold til hjemlandet mitt, derfor er det mye bedre for meg å bo i Oslo enn andre steder ... fordi jeg hadde tenkt å starte opp et importfirma. Mitt mål er at jeg vil ha sånn bakefabrikk med brød, og så vil jeg drive med landbruk der nede, så de tingene jeg importerer tar jeg og selger i Europa, så da skaffer jeg jobb for folk der nede.

Videre beskriver Awilo hvordan han tenker strategisk om import og eksport av afrikanske varer i Europa, ut fra hvilke regelverk som gjelder i de forskjellige land, og hvilke varer som er mest populære blant afrikanere. Blant afrikanere i London er det for eksempel populært med en afrikansk drikk som heter Supermall, mens denne ikke selges så mye i Norge. Awilo referer her til et *økonomisk* transnasjonalt nettverk. Fokuset i problemstillingen er riktignok betydningen av *sosiale* nettverk for graden av forankring. Awilos tilfelle er likevel en illustrasjon på at genuin bruk av transnasjonale nettverk krever en viss grad av kjennskap og oversikt, noe som bare kan skje dersom man har hatt tid og ro på seg til å orientere seg ut fra utgangspunktet.

Man kan derfor ikke se bort fra at transnasjonal kontakt vil kunne øke med tiden blant dem som har vært her relativt kort tid, som for eksempel Phillip og Chibueze. Ngugi sier det slik: "Jeg vil slå rot på en solid måte ... men jeg vil gjerne tro at med tiden så vil presset bli mindre. Da kan jeg begynne å henge ute og se hvem som er hvor." En slik tanke er i tråd med oppfatninger om en endring fra kreolsk identitet og tilbake til røttene.

Oppsummering

Den foregående diskusjonen viser at informantene opplever nærmiljøet som viktig for det sosiale livet sitt, mens betydningen av transnasjonale relasjoner er mer nedtonet. Vi så videre at det lokale har spesielt mye å si for hverdagen til de av informantene som har vært her i kortere tid, og som er i ferd med å orientere seg i det nye samfunnet. Behovet for sosial kontakt gjennom transnasjonale nettverk opplevdes som mindre i byen fordi det der var lettere å fylle det tomrommet som kan oppstå når man står på bar bakke i et nytt samfunn. Til slutt understrekes det i analysen at informantenes forhold til det lokale og det transnasjonale kan endre seg over tid, siden det kan være en forutsetning for transnasjonalisme at det finnes en solid base å være transnasjonal ut fra. I den grad transnasjonalitet lar seg måle, har jeg kommet til at forekomsten av sosiale transnasjonale relasjoner har vært såvidt liten at den ikke kan vektlegges som betydningsbærende i studiet av flyktningers bostedsvalg. Dette synspunktet modifieres noe ved at graden av transnasjonalisme ikke bare er knyttet til sted og rom, men også til tid.

Kapittel 7

Konklusjon

I dette kapittelet vil jeg sammenfatte og kommentere hovedfunnene i undersøkelsen, som er gjort på grunnlag av intervju med en gruppe personer fra Sentral- og Vest-Afrika. Funnene bygger på direkte svar fra informantene, men også på indirekte tolkninger gjennom deres beretninger om sine liv. Jeg har hatt som mål å besvare tre forskningsspørsmål: Hvilke bilder av by og urbanitet har personene i utvalget? Hvilke faktorer spiller inn i konstruksjonen av bildene? Og hvilken betydning har nærmiljøet for innvandernes sosiale liv? Med en teoretisk forståelse av at menneskers oppfatning om sted påvirkes av hvilke forventninger de har til stedet, har jeg tatt utgangspunkt i eksisterende stedsmyter for å se om jeg har kunnet finne spor av disse i informantenes fortellinger.

I første omgang har jeg vært opptatt av å skille ut hvilke kvaliteter ved byen som vektlegges i beskrivelsene, for deretter å se nærmere på hvilke egenskaper disse kvalitetene tildeles. På denne måten har bildene fått form og innhold. Med utgangspunkt i at kultur, bakgrunn og identitet har betydning for hvordan individer oppfatter steder, har undersøkelsens neste mål vært å finne sammenhenger mellom informantenes kulturelle bakgrunn og de forestillinger som gjorde seg gjeldende i utvalget. Jeg har lett etter faktorer som var felles, eller typiske, for informantene, og som var medvirkende til at de leste byen slik de gjorde. Men det har også vært relevant å se på ulikheter informantene imellom som kunne ligge til grunn for ulike forståelser hos dem. Informantenes forhold til nærmiljøet ble sett i lys av teoretiske perspektiver på stedstilørighet i den postmoderne verden, der forholdet mellom lokal og transnasjonal tilknytning står sentralt.

Bildenes form, innhold og tilblivelse

Bedre muligheter for å få arbeid stod sentralt i informantenes beskrivelser av byen. Dette ble begrunnet med at det er flere jobber å finne der. Mer vektlagt var imidlertid at de sosiale relasjonene i byen skapte flere muligheter fordi folk i byer er mer offensive og aktive. Nettverkens evne til å formidle jobber ble også knyttet til det faktum at byen har flere innvandrere, som dermed kan samarbeide og hjelpe hverandre i et ellers ekskluderende arbeidsmarked. Ulike refleksjoner rundt jobbmuligheter utgjorde altså en betydelig del av bildene og var ofte knyttet til konkrete opplevelser og erfaringer.

Bildet av den kosmopolitiske byen stod også sentralt, men disse beskrivelsene forholdt seg på et mer abstrakt plan. At det kosmopolitiske er noe som er urbant av natur, ble begrunnet med mangfoldet og den geografiske tettheten. Kontakthypotesen (Pettigrew & Tropp 2006) vektlegger at vanen med å omgås ulikheter med tiden vil føre til økt toleranse, og noen informanter slutter seg til dette. I tråd med framstillingen hos Sandercock (1998) var det blant informantene klare oppfatninger om at kosmopolis var en ideell tilstand, fri for fordommer og kulturelle grenser. Som hos Sandercock var disse fremstillingene ofte normative: kosmopolis var noe man burde jobbe mot, og byen var stedet der dette kunne skje. Dette perspektivet kom gjerne frem ved at informantene så å si tok et skritt tilbake og vurderte samfunnet som helhet, fremfor å knytte det til sin egen person. Kosmopolis kom til uttrykk gjennom beskrivelser av holdninger og innstillinger fremfor gjennom konkrete levemåter og praksiser. Fokuset på kosmopolis viste seg i enkelte tilfeller å kunne henge sammen med tidligere opplevd undertrykkelse. Orienteringen mot de kosmopolitiske verdiene fremstod i noen sammenhenger som et ledd i en prosess med å legge disse opplevelsene bak seg, siden dette på mange måter ble oppfattet som verdier som representerer toleranse og lojalitet. Samtidig representerte kosmopolis et universelt identitetsgrunnlag som var med på å dekke et særskilt tilhørighetsbehov blant informantene, som en følge av løsrivelse fra egen kultur og bakgrunn. Behovet for kosmopolis og søken etter dette har videre gjort at informantene har opparbeidet seg erfaring i å gjenkjenne og vurdere kosmopolis i byer, blant annet fra besøk hos slektninger i andre byer.

Selv om de kosmopolitiske holdningene i utvalget kan sies å bygge på en tanke om at det ikke skal eksistere skillelinjer mellom grupper ut fra kulturell bakgrunn, har jeg funnet det viktig å ta med i betraktningen at mennesker i stor grad definerer seg selv ut fra hvem de identifiserer eller ikke identifiserer seg med. Ut fra et teoretisk perspektiv om at mennesker kategoriserer hverandre som enten "oss" eller "de andre", og at dette også har betydning for hvordan man beskriver steder, har det derfor vært av interesse hvordan informantene tenker på seg selv i forhold til nordmenn og andre innvandrere. Her fant jeg en tendens til å definere nordmenn som sosiokulturelt fjernere fra det kontinentale Europa, enn hva de selv var. Informantene omtalte gjerne seg selv som vestafrikanere eller sentralafrikanere, og det østafrikanske ble fremstilt som noe fremmed. Det at de oppfatter seg selv som mer kosmopolitiske enn både nordmenn og somaliere, er en faktor som påvirker gruppens konstruksjon av det kosmopolitiske.

En viktig observasjon var at informantene ikke konkretiserte sine ideelle beskrivelser av den kosmopolitiske byen med erfaringer og eksempler fra sine egne liv. Tvert i mot var det ofte et segregert Oslo som ble beskrevet når de snakket om hvor i byen de pleide å ferdes og hvem de tilbrakte fritiden med. Motsetningene mellom bildene og det virkelige liv peker i retning av at kosmopolis er en stedsmyte, og at myter har stor betydning for hvordan folk oppfatter steder, slik Shields (1991) påpeker. Et annet forhold som bygger opp under tanken om at folk konstruerer bilder ut fra eksisterende stedsmyter, er at informantene i stor grad tok utgangspunkt i generaliseringer når de skulle gjøre rede for bildene. Ofte var det imidlertid slik at beskrivelsene deres endret seg når de forlot de generelle betraktningene og ble mer konkrete. Når det var snakk om konkrete personer eller situasjoner i byen eller på et mindre sted, viste det seg ofte at beskrivelsene ikke stemte overens med det generelle bildet de hadde av "byfolk" eller "bygdefolk". Jeg har imidlertid vært opptatt av å poengtere det som Shields (1991) påpeker, nemlig at myter ser ut til å strukturere menneskers liv. Så lenge informantene opplever at de lever i et kosmopolis, påvirker dette holdninger og praksiser. Dette vises gjennom uttrykte ønsker om å bli kjent med og omgås nordmenn, for eksempel gjennom økt nabokontakt. På den måten kan myten om kosmopolis være en selvforsterkende drivkraft og en kulturell kapital, slik som Sandercock (1998) beskriver.

Bildet av den anonyme byen var nærmere relatert til konkrete personlige erfaringer enn bildet av kosmopolis. Noen informanter beskrev opplevelsen av å "gli" inn i omgivelsene på en naturlig måte i byen. Muligheten for å være anonym i byen ble stort sett opplevd som noe positivt, ettersom informantene hadde et stort behov for ikke å skille seg for mye ut. Under anonymitetens kappe er man fri for forventninger om å inngå relasjoner, og dette opplevdes som befriende. Denne tendensen kan settes i sammenheng med et ekstraordinært behov blant informantene for å leve et rolig og ukomplisert liv.

På den annen side var det også signaler om at den anonyme byen kunne oppleves som noe negativt, ettersom man da ikke ble utfordret til å inngå genuine sosiale relasjoner med "de andre", med dem som kan oppleves som annerledes enn en selv. Dermed skjer det heller ingen integrering i den grad enkelte kanskje skulle ønsket.

Kulturelle forskjeller i forståelsen av det sosiale liv er imidlertid et viktig poeng i denne sammenhengen. Når informantene snakket om hvordan de oppfattet det sosiale livet i byen, refererte de ofte til en mer overfladisk form for kontakt, som for eksempel å sitte på trikken sammen. Det å "flyte med" omgivelsene, uten nødvendigvis å være direkte deltakende gjennom personlige kontakter, opplevdes som en måte å omgås andre på, selv om det ikke innebærer noen reell integrering.

Gjennom intervjuene viste det seg imidlertid at behovet for ikke å skille seg ut også kunne skyldes vegring mot å omgås annerledeshet. Ut fra dette stiltes spørsmålet om hvorvidt småsteder i større grad fordrer genuint mangfold fordi det er vanskeligere å skjule seg der, mens byens mangfold er slik at ulikhetene eksisterer *med* hverandre, altså side om side, men ikke *integrert i* hverandre. Denne observasjonen setter også bildet av den kosmopolitiske byen i et annet lys.

Videre viser analysen at forestillingen om byen som et sted for selvrealisering og individualisme, slik som det er beskrevet i teorikapittelet, ikke gjorde seg gjeldende blant informantene. De var først og fremst opptatt av å etablere en fungerende hverdag, der basale behov som arbeid og bolig var det sentrale. Behovet for å fylle hverdagen med et innhold som gir en dypere personlig tilfredsstillelse og mening, vil oftest komme i andre rekke. Samtidig ble det gitt uttrykk for at dette fokuset kan endre seg over tid, slik at personlig utfoldelse kan komme til å bli viktigere etter hvert som den praktiske hverdagen er på plass. En annen faktor som kan knyttes til det manglende fokuset på individualisme, er at

informantene er preget av by/land-aksen slik den arter seg i hjemlandet, der det mest fremtredende og merkbare skillet er forskjellen i levestandard, og ikke forskjellige muligheter for selvrealisering.

En gjennomgående tendens var at informantene knyttet by og bygd sammen gjennom relasjonelle begrep: det som finnes i byen, finnes ikke på bygda, og omvendt. En tendens som var særlig fremtredende, var at livet i byen representerte det motsatte av tilværelsen på mottaket, som for informantene var knyttet til noe negativt. Ved å konstruere stedskategoriene relasjonelt til hverandre, fremheves de egenskaper som står i motsetning til hverandre. Dette er viktig å ta i med i betraktningen, ettersom det gjør at egenskaper som er felles for begge stedskategorier, gjerne ekskluderes. At bildene konstrueres relasjonelt til hverandre, er en naturlig konsekvens av den konteksten som bildene beskrives i. Når jeg som intervjuer ber informantene beskrive byen, presenterer jeg samtidig byen som en stedskategori som står i motsetning til bygda. Oppgaven har et konstruktivistisk ståsted, og jeg vil derfor slutte meg til Thagaard (2003), som påpeker at informantenes beskrivelser skapes under selve intervjusituasjonen. De er kontekstbundne i den forstand at de utformes i forhold til den relasjon som utvikles mellom informant og forsker, uten at man dermed skal glemme at det også finnes en materiell verden utenfor informantenes bevissthet.

Betydningen av nærmiljø og transnasjonale relasjoner

Et annet tema for undersøkelsen var forholdet mellom informantenes tilknytning til det lokale og til det transnasjonale i sitt sosiale liv. Her kom det fram at nærmiljøet var av større betydning til daglig enn den sosiale kontakten på tvers av landegrensene. Informantene var i stor grad opptatt av det som skjer her og nå, kanskje enda mer enn "andre", nettopp fordi de var opptatt med å skape seg et nytt liv. Det ble videre påpekt at de som bor på et lite sted, har mer sosial kontakt med mennesker fra samme kultur bosatt i andre land. Dette ble begrunnet med at det er mindre som skjer på et lite sted, og at det er lettere å føle seg ensom. Informantene identifiserte seg også mer med det kosmopolitiske – som på mange måter kan sies å være det motsatte av transnasjonalisme, ved at transnasjonalisme er homogenitet som strekker seg utover, mens kosmopolis er konsentrert heterogenitet.

Transnasjonal kontakt kan altså oppfattes som en konsekvens av manglende forankring i nærmiljøet. Resonnementet bygger på en tanke om at jo mer man knytter seg til ett sted, desto mer løsner båndene til et annet. Blant informantene kommer det imidlertid frem at fokuset på den lokale versus den transnasjonale konteksten kan endre seg over tid, siden det er lettere å rette blikket utover når man er trygt etablert i den lokale konteksten.

Politiske refleksjoner

Det lar seg ikke gjøre å generalisere ut fra en kvalitativ undersøkelse, og det blir derfor ikke riktig å trekke den slutning at funnene i oppgaven er gyldige for andre innvandrere. Vi kan likevel velge å anta at også andre personer med fremmedkulturell bakgrunn som ønsker å etablere et nytt liv i Norge, vil ha forestillinger om den kosmopolitiske og frigjørende byen, spesielt dersom de har opplevd langvarige opphold på mottak i områder der det skjer lite, og som lett kan oppleves som avsidesliggende og ensomme. For øvrig er det viktig å påpeke at elementer som arbeidsmuligheter, kosmopolis og anonymitet også inngår i de generelle forestillingene om urbanitet hos "folk flest". Undersøkelsen kan likevel tyde på at mytene i særlig grad gjør seg gjeldende blant mennesker med et spesielt tilpasningsbehov.

Innledningsvis ble spørsmålet stilt om den verdensomspennende urbaniseringen skaper en felles, global bykultur som gjør at det er mulig å snakke om en internasjonal urbanisme. Det er lite konkrete funn i undersøkelsen som kan bygge opp under teoriutvikling på dette området. For mine informanter er den kosmopolitiske byen foreløpig på et ideelt stadium, og praksis viser heller at de forholder seg til en segregert by og lever deretter. De beskriver en by der folk fra ulike kulturer riktignok lever tett sammen, men egentlig ikke har så mye med hverandre å gjøre. Den globale bykulturen kan i tilfelle referere seg til den visuelle, overfladiske kontakten som utspiller seg på de kosmopolitiske møtestedene, slik som på Grønland i Oslo.

Informantenes orientering mot det kosmopolitiske og den mulige sosiale kapitalen som ligger i dette kan imidlertid tale for at byplanleggere og utbyggere fra den offentlige sektor bør fokusere ytterligere på å tilrettelegge for møteplasser

der det kan utspille seg et ekte kosmopolis. Dette vil riktignok ikke kunne oppnås kun med fysisk planlegging, men man kan likevel legge til rette for at slike sosiokulturelle prosesser kan finne sted, og skape romlige rammebetingelser for en slik relasjonsbygging. Et eksempel på et slik møtested kan være videreutvikling av konsumområder, slik som handletorg med et variert utvalg av butikker og kafeer som kan appellere til flere ulike grupper.

Samtidig er det ikke nødvendigvis riktig å motarbeide det faktum at de som i utgangspunktet har den samme erfaringsbakgrunn, de samme verdier og den samme kultur, har mest med hverandre å gjøre. Slik sett er det viktig at kompetente myndigheter og andre involverte instanser fortsetter å støtte og stimulere til nettverksbygging mellom mennesker med samme landbakgrunn. En segregert by der folk lever i en mosaikk av flerkultur, trenger ikke nødvendigvis å stå i motsetning til den kosmopolitiske byen, i hvert fall ikke hvis det bare er snakk om boligsegregering. Det er heller slik at det bør gis muligheter for å bevege seg inn og ut av kosmopolitiske rom. Videre er dette en tankegang som ikke bare bør gjelde for byen, men også for mindre steder, ettersom kosmopolis ikke nødvendigvis bare er knyttet til byen.

Politiske krefter som, ut fra distriktspolitiske hensyn og på grunnlag av enkeltstående eksempler på god integrering på et lite sted, ønsker en mest mulig "spredt bosetting" av innvandrere, bør også ta disse refleksjonene med i betraktningen. Dessuten vil det være like mange individuelle behov blant innvandrergupper som ellers i befolkningen. Boligpolitikk bør derfor ikke nødvendigvis sees i et annet lys fordi det handler om innvandrere. Dersom man likevel ønsker å stimulere til at innvandrere i større grad forsøker å skape seg en tilværelse på mindre steder, bør det, siden mange innvandrere er orientert mot det urbane, i første omgang være et mål å unngå lange perioder på mottak på steder som oppleves som avsidesliggende og isolerte. Hvis man kunne klare å plassere mottak i mest mulig urbane strøk, ville det ikke bli skapt et – muligens – feilaktig inntrykk av hvordan det kan være å bo på et lite sted. Med flere aktivitetstilbud og valgmuligheter ville en slik plassering dessuten kunne lette en ellers vanskelig mottakstilværelse.

For informantene representerer kosmopolis et rom som er deres og der de stiller som likeverdige, noe som er spesielt etterlengtet etter en isolert tilværelse i mottak. Ut fra dette kan man sette et spørsmålsteget ved myndighetenes målsetting

om å bosette nærmest mulig mottak ut fra den begrunnelse at den som bosettes, da vil være kjent i nærmiljøet.

Uansett kan det konkluderes med at bosettingspolitikken bør ta hensyn til flere faktorer enn muligheter for utdanning og arbeid. Det bør riktignok være et hovedmål at flest mulig blir sysselsatt, men en må være klar over at en av veiene til å nå dette målet, er å tilby et miljø der det er mulig å trives. Det bør også tas hensyn til at det urbane miljøet kan ha innvirkning på dypereliggende psykologiske faktorer. Siden stedsopplevelsen er subjektiv og avhengig av øynene som ser, ser jeg det som viktig at innvandrerne selv får ta aktivt del i bosettingsprosessen. Samtidig vil jeg fremheve betydningen av å nyansere kategoriske og stereotypiske oppfatninger av by og land, ettersom myter påvirker virkelighetsoppfatningen og dermed kan virke begrensende på bruken av de tilbudene som finnes. Myten viser at man med tankens kraft er i stand til å skape seg forskjellige virkeligheter, alt etter hva man ønsker. Samtidig er man mer eller mindre prisgitt de dominerende, og i enkelte tilfeller hegemoniske, diskurser om byen og bylivet.

I denne oppgaven har jeg hatt som mål å få en bedre forståelse av hvordan bilder og forestillinger om byen kan konstrueres, og hvordan de kan påvirke og påvirkes av praksis.. For å få mer kunnskap om mekanismene rundt flytteprosesser, kunne det være hensiktsmessig å forske videre på bildenes betydning gjennom å lete etter sammenhenger mellom stedsbilder og flyttebeslutninger. Fordi kosmopolis utgjør en viktig del av de bildene som har kommet frem i denne undersøkelsen, kunne det videre være interessant å gå nærmere inn på ulike forståelser av den kosmopolitiske byen og hvordan dette kommer til uttrykk, både diskursivt og gjennom sosiale praksiser. Dette vil kunne bidra til å kaste ytterligere lys over ulike sider ved urbaniseringen.

Litteratur

- Agergaard, J. 2001. Folk i bevegelse. *Simonsen, K. (ed.). Praksis, rum og mobilitet: socialgeografiske bidrag*. Roskilde Universitetsforlag, Frederiksberg.
- Binnie, J. et al. (eds). 2006. *Cosmopolitan urbanism*. Routledge, London.
- Cresswell, T. 1996. *In place/out of place: geography, ideology, and transgression*. University of Minnesota Press, Minneapolis, Mn.
- Giddens, A. 2001. *Modernity and self-identity: self and society in the late modern age*. Stanford University Press, Stanford.
- Gullestad, M. 2002. *Det norske sett med nye øyne: kritisk analyse av norsk innvandringsdebatt*. Universitetsforlaget, Oslo.
- Hidle, K. 2004. *Migrasjon og stedsmyte*. Avhandling for dr. polit.-graden, Institutt for geografi, Universitetet i Bergen.
- Holloway, L & P, Hubbard. 2001. *People and Place*. Pearson Education Limited, Edinburgh.
- Iveson, K. 2006. Strangers in the cosmopolis. *Binnie, J. et al. (eds). Cosmopolitan urbanism*. Routledge, London.
- Kvale, S. 1997. *Det kvalitative forskningsintervju*. Oversatt av Tone M. Anderssen og Johan Rygge. Gyldendal, Oslo.
- Latham, A. 2006. Sociality and the cosmopolitan imagination: national, cosmopolitan and local imaginaries in Auckland, New Zealand. *Binnie, J. et al. (eds). Cosmopolitan urbanism*. Routledge, London.
- Massey, D. 1993. Power-geometry and a progressive sense of place. *Bird, J et al. (eds). Mapping the futures: local cultures, global change*. Routledge, London.
- Morley, D. 2000. *Home territories: media, mobility, and identity*. Routledge, London, New York.
- Ohmae, K. 2001. How to Invite Prosperity from the Global Economy Into a Region. *Scott, A. J. (ed.). Global city-regions: trends, theory, policy*. Oxford University Press, Oxford.
- Pettigrew & Tropp. 2006. A Meta-Analytic Test of Intergroup Contact Theory. *Journal of Personality and Social Psychology, Vol. 90, No. 5. 751-783*.
- Pile, S. 1996. *The body and the city: psychoanalysis, space and subjectivity*. Routledge, London.
- Pratt, G. 1998. Grids of Difference: Place and Identity Formation. *Fincher, R & J. Jacobs, (eds). Cities of Difference*. Guildford Press, New York.
- Said, E. 2002. *Orientalism*. Ordfront, Stockholm. (Oversetting: Hans O. Sjøstrøm. Forord: Sigrid Kahle)
- Sandercock, L. 1998. *Towards cosmopolis: planning for multicultural cities*. Wiley & Sons Ltd, Chichester.

- Shields, R. 1991. *Places on the margin: alternative geographies of modernity*. Routledge, London.
- Short, J. R. 1991. *Imagined country: environment, culture and society*. Routledge. London.
- Sibley, D. 1995. *Geographies of exclusion: society and difference in the West*. Routledge. London.
- Simonsen, K. 2005. *Byens mange ansigter: konstruktion af byen i praksis og fortælling*. Roskilde Universitetsforlag, Roskilde.
- Smith, M. P. 2001. *Transnational urbanism: locating globalization*. Blackwell, Massachusetts.
- Soja, E.W. 2000. *Postmetropolis: critical studies of cities and regions*. Blackwell, Oxford.
- Statistisk sentralbyrå. 2007. *Monitor for sekundærflytting. En deskriptiv analyse av sekundærflyttinger blant flyktninger bosatt i Norge i 1996-2005*. Oslo.
- Thagaard, T. 2003. *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitativ metode*. Fagbokforlaget, Bergen.
- Vertovec, S.1999. Conceiving and Researching Transnationalism. *Ethnic and Racial studies*, Vol. 22, No 2. Routledge.

Vedlegg 1

Intervjuguide

Guiden inneholdt hovedtemaer som jeg skulle snakke om. Spørsmålene jeg ønsket svar på innen hvert tema førte jeg opp i stikkordsform for ikke å være avhengig av ferdigformulerte spørsmål. På den måten kunne intervjuet ta mest mulig form av en samtale.

Person/ Om deg selv

(Disse spørsmålene tok jeg innimellom for at ikke intervjuet skulle åpne på en måte som kunne ligne på et avhør)

Opplysninger om deg selv: alder, sivilstand, jobb.

Din migrasjonshistorie: bakgrunn for innvandring, tidspunkt for avreise, evt. opphold i andre land.

Livet i hjemlandet før migrasjon: boforhold, familie, jobb.

Nåværende fremtidsplaner: utdanning, jobb, familie, drømmer og ønsker.

Hva er det første som faller deg inn når du tenker på byen?

La informanten svare mest mulig uten å stille ledende spørsmål, slik at egne assosiasjoner kommer best mulig frem. Når informanten har svart på spørsmålet kan det utdypes med ytterligere spørsmål:

Hva faller deg inn når du tenker på byen med hensyn til:

- sosialt liv, økonomi, muligheter for jobb og utdanning
- nordmenn
- forskjell bygd / by i hjemlandet
- forskjell bygd/by i hjemlandet og i Norge
- forskjell på byer innad i Europa?

Om Oslo

Hvordan bruker du byen?

Steder du liker/ ikke liker.

Sentrale lokaliteter: til rekreasjon, jobb/ utdanning, fritidsaktiviteter, konsum.

Årsak til flyttebeslutninger

Bort fra landet?

Komme til byen?

Sosialt nettverk

Betydningsfulle personer i livet

Venner, hvilken landbakgrunn har de

Hvor hyppig kontakt?

Hva gjør dere sammen?

Betydning av folk som bor i nærheten, naboer

Betydning av kontakt per telefon / mail

Bekjente i Oslo?

Transnasjonale dimensjoner

Sosialt nettverk i utlandet

Økonomisk nettverk?

Hva gjør dere sammen?

Hva snakker dere om?

Hvor ofte kontakt?

Fritid

Kan du beskrive en normal dag for deg?

Engasjement i lokale aktiviteter?

Hva slags programmer ser du på TV?

Tidligere bosted(i Norge)

Hva likte du / ikke likte du?

Daglige rutiner

Hva gjorde du i fritiden, lokale aktiviteter?

Hvem var du sammen med, hvor var de fra osv.

Mottaket – Bosettingen

Hvilke planer og forventninger hadde du mens du satt på mottak? Forventninger til jobb, bosted, osv.

Hvordan opplevde du bosettingsprosessen? Dine ønsker i forhold til bosted.

Vedlegg 2

Consent Form

Would you like to participate in my research project?

My name is Catherine Krogstad, and I am a Master student of human geography, at the University of Oslo. My supervisor is professor Jørgen Carling.

My Master thesis is titled "Migration and Urbanisation". I am seeking answers to why immigrants so often prefer to move to the city. I want to do this by interviewing a group of immigrants living in Norway. One group will consist of persons who have been placed somewhere in the countryside, but who would like to move to the city. Another group will be those who have already moved.

I would like to talk with you about your relationship to the city and the city life, and whether or how you see it different from life at the countryside, or in smaller villages. I will ask questions about your relations with the local, and how you live your social life. If you like you can tell "your story". If there are some questions you prefer not to answer, that will be ok. You can also choose to cancel the interview whenever you like.

It is totally voluntary to participate in this project.

The interview will take place somewhere we can agree on. I guarantee that our conversation will be treated with full confidentiality. You will be anonymous, and no one will be able to reveal your identity.

I hope that you want to participate in my research project. I have no possibility to influence on individual decisions. But by participating, you will contribute to the creation of knowledge that may be used to increase the understanding of the special situation and needs of the immigrants.

Best regards

Catherine Krogstad
Project manager

Catherine Krogstad
Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi
Postboks 1096
0317 Oslo